

දුක්ඛ සමුදය අනුහරිත

ප්‍රථම මුද්‍රණය 2008 සැප්තැම්බර්
© දන්කන්දේ ධම්මරතන හිමි

කතෘගේ වෙනත් පොත් ගැන
සියලුම විමසීම්
අනුරාධ ප්‍රේමරත්න මයා
63/2, සුරමය මාවත,
වත්තේගෙදර පාර, මහරගම.
දුරකථනය: (011) 2 843 062

පිට කවරයේ නිර්මාණය
ගුණසේන ගමගේ මහතා

මුද්‍රණය

Lithira

ලිතිරා ප්‍රින්ටින් ඉන්ඩස්ට්‍රිස්
306, ඇමුල්දෙණිය නංදිය,
නුගේගොඩ.
දුරකථනය: 071 6829491

සියළුම හිමිකම් ඇවිරිණි.
දන්කන්දේ ධම්මරතන හිමි

ප්‍රකාශක
ලාල් රූපසිංහ

කාරුණික ඉල්ලීම යි

ප්‍රායෝගික අත්දැකීම් පාදක කරගෙන කළ අපගේ ධර්ම දේශනා කැසට් පටි, සංයුක්ත නැටීම්, වෙබ් අඩවි දේශනා හා මුද්‍රිත පොත් හෝ මුද්‍රිත නො වූ අත්පිටපත් ඒ අයුරින් ම තමන් ගේ දේ ලෙසින් කියන - ලියන - වාදනය වන අවස්ථා ඇත. ධර්මය පිළිබඳ මසුරු කමක් මා හට නො මැන, එවැනි දේ ගැන විරෝධයක් ද නැත. එහෙත් එසේ කරන අය ගැන, කියන අසන අය "වරදවා" තේරුම් ගන්නා බැවින්, එවැනි උපුටා ගැනීමක් කරන විට ඒ බව සඳහන් කරන්නේ නම්, අන් අය මුළාවට පත් නො වන බව කරුණාවෙන් සළකන්න.

සවන්ති සබ්බධි සෝතා
 ලතා උබ්භිජ්ජ තිට්ඨති
 තංච දිස්වා ලතං ජාතං
 මූලං පඤ්ඤාය ඡිත්ථථ

තෘෂ්ණා ජල ප්‍රවාහයේ සෑම තැනම ගලා බසිති. තෘෂ්ණා නැමැති ලතාව සදොරින් පැන නඟී. එසේ හටගන්නා වූ ලතාව දැක නුවණින් එහි මූල සිද දමන්න.

ප්‍රකාශකගෙන්

සමාජ සංශෝධනය, සදාචාරය, ප්‍රශස්ත ගෘහ ජීවිතය වැනි කරුණු වලට අදාළ දහම් කරුණු බුදු දහමෙහි සඳහන් වුවත්, බුදු දහමේ මුඛ්‍ය පරමාර්ථය ඒ කිසිවක් නො වේ; නිර්වාණාවබෝධය ය. බුදු කෙනකුන් ලෝකයට පහළවන්නේ ලෝක සත්වයාට නිවන් අවබෝධ කරවා දී ඔවුන් සසර දුකින් මුදවාලීමේ එකම අභිලාසයෙනි. අද අපට නිතර අසන්නට ලැබෙන කාලීන ධර්ම දේශනා නමින් හැඳින්විය හැකි කොටසක් බුදු දහමේ දක්නට නො මැත. කාලයට අනුව වෙනස් කළ යුතු කිසිවක් නො මැති බුදු දහම අකාලික වූ කවදටත් ගැළපෙන ධර්මයකි. “කාලීන” යැයි කියනු ලබන ඒ දහම් නිවන් අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා කෙතරම් දුරට ඉවහල් වන්නේ ද කියන කරුණ නුවණින් සිතා බැලිය යුත්තකි.

වර්තමානයේ ආරණ්‍ය සේනාසන වලටත්, ධර්මයේ උන්නතිය වෙනුවෙන් වෙහෙසෙන ධර්මධර, විනයධර, ශිල්වත් හික්කුන් වහන්සේලා කිහිප දෙනකුටත්, දහම් පවසින් පෙළෙන සුළු ගිහි පිරිසකටත් පමණක් සීමා වී ඇති නිවන් අවබෝධ කර ගැනීමේ උනන්දුව හා උත්සාහය තව දුරටත් වැඩි කර දෙන එක් තැනකි, දන්කන්දේ ධම්මරතන හිමියන් වැඩ වසන අතුරුගිරියේ “දහම් අසපුව”.

දන්කන්දේ ධම්මරතන හිමියන් සෑම ධර්ම දේශනයක්ම වාගේ යොමු කරනු ලබන්නේ අසන්නන්ට නිර්වාණාවබෝධය ලබා දීම පිණිස ය. උන්වහන්සේගේ වෙබ් අඩවියේ ඇතුළත් කර ඇති 300 කට වැඩි ධර්ම දේශනා සියල්ලම පාහේ මෙම අරමුණින්ම ඉදිරිපත් කර ඇති ප්‍රායෝගික දේශනාවන් ය. දැනට උන්වහන්සේ විසින් රචිත දහම් පොත් වලින් ද එළිදක්වන්නේ නිවන් මගම පමණි.

උන්වහන්සේගේ දහම් දෙසුම් තුළ ඊට අදාළ නො වන කිසිවක් නො මැති තරමටම ඒවා අර්ථවත් ය. අසන්නන්ගේ ප්‍රඥාවේ මට්ටමට අනුව අවබෝධ කර ගත හැකි එම දේශනා විටෙක සරල ය, විටෙක ගැඹුරු ය, විටෙක ඉතා ගැඹුරු ය. කෙතරම් ගැඹුරු දෙසුමක් වුව ද, සරල උදාහරණ ඇසුරෙන් අසන්නන්ට අවබෝධ කර ගත හැකි වන සේ ඒවා විස්තර කර දීමට උන්වහන්සේ සමත් ය.

“නිවන් අවබෝධ කිරීම සඳහා භාවනා කිරීම අනවශ්‍ය ය” ආදී දුර්වල ප්‍රචලිත වෙමින් පවත්නා අද, ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වැඩිමකින් තොරව නිවන් අවබෝධ කිරීමට වෙනත් මාර්ග නො මැති බවත්, භාවනාවෙන් තොර නිවනක් නැති බවත් අවබෝධ කර ගැනීමට උන්වහන්සේගේ මාර්ගෝපදේශ පිළිපදින ලද බොහෝ දෙනකුට හැකි වී තිබේ.

දහම් පවසින් පෙළෙන බොහෝ දෙනෙක් නිවැරදි මාර්ගෝපදේශයක් නො ලැබීම නිසා අද අතරමැටි සිටිති. විවිධ ගුරුවරුන් පසුපස යන ඔවුන්ට කිසියම් ආධ්‍යාත්මික ගුණ වගාවක් ලබා ගැනීමට සමහරවිට හැකි වුවත්, ඉන් ඔබ්බට යාමට නො හැකිව අසරණ වන්නේ, ස්වකීය ප්‍රායෝගික අත්දැකීම් පාදක කර ගෙන දෙනු ලබන මාර්ගෝපදේශයන් නො ලැබීම නිසා ය.

ධම්මරතන හිමියන් භාවනා උපදෙස් දෙන්නේත්, දහම් කරුණු ඉදිරිපත් කරන්නේත් තමා ප්‍රත්‍යක්ෂ වශයෙන් අවබෝධ කර ගත් ධර්මාවබෝධයන් සහ අත්දැකීම් අනුසාරයෙනි. උන්වහන්සේගේ ගුරුහරුකම් ලබා ගන්නා පාරමී ශක්තියක් ඇති කෙනකුට මාර්ග ඵල ලාභියකු වීම තව දුරටත් සිහිනයක් පමණක් නො වනු ඇත.

බුදුරදුන් කෙරෙහි අසීමිත ශ්‍රද්ධාවෙන් දානාදී පුණ්‍ය කර්මයන් සිදු කළ මල්ලිකා දේවිය, 84000 ක් වෙහෙර විහාර කර වූ ධර්මාශෝක රජු වැනි අය පවා මරණ මොහොතේ ඇති වූ අකුශල් සිත් නිසා දුගතිගාමී වූ බව බොහෝ දෙනකු දන්නා කරුණකි.

එබැවින් මෙතෙක් සසර භය ගැන වැටහීමක් නො ලැබූ අයටත්, කිසිවකුට කරදරයක් නැතිව පන්සිල් පද පමණක් රකිමින් තමන්ගේ පාඩුවේ ජීවත් වීමෙන් සැහීමකට පත් වී සුගතිගාමී වීමේ අපේක්ෂාවෙන් සිටින අයටත්, නිවන් අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා උනන්දුවක් නො මැතිව සිටින අයටත් අතුරුගිරියේ දහම් අසපුව ප්‍රදීපාගාරයක් බවට පත් කර ගත හැකි වනු ඇත.

නිවන් මගට පිවිසීම සඳහා නිවැරදි මග පෙන්වීමක් ලබා දිය හැකි ප්‍රායෝගික අත්දැකීම් සහිත ගුරුවරයකු සොයා රට පුරා ඇවිදීමින් සිටි මා, දන්කන්දේ ධම්මරතන හිමියන් වෙත ළං වූයේ ඉහතින් සඳහන් කළ කරුණු සියල්ල හේතුවෙනි. උන්වහන්සේ මුණගැස්වීමට අවස්ථාව සලසා දුන් බොරලැස්ගමුවේ, කටුවාවල, සිරිපාල ගමගේ මහතා මෙහි දී කෘතභූත පූර්වකව සිහිපත් කරමි.

දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය ප්‍රභාණය කිරීම පිළිබඳ මෙම පොත මුද්‍රණය කිරීමට මා අදහස් කළේ, මීට ප්‍රථමයෙන් “දුක් පිරිසිදු දකින්න” නමින් පොතක් පළකර තිබූ නිසා ය. නිරෝධ සත්‍ය සහ මාර්ග සත්‍ය පිළිබඳ මෙවැනිම කෘතීන් දෙකක් යථා කාලයේ දී ප්‍රකාශයට පත් කිරීමට ද අපේක්ෂාවක් ඇත.

මෙහි සෝදු පත් බැලීමෙන් උපකාර කළ උදාරා ගමගේ මහත්මියටත්, මේ සඳහා මුද්‍රණ පිරිවැය දරූ ඇමෙරිකාවේ හුස්ටන්හි ලක්ෂ්මන් හා සරෝජා ගුණරත්න යුවලටත් නිවන් සුවම අත් වේවා යි පතමි.

අප නිවන් මගට යොමු කරවන දන්කන්දේ ධම්මරතන ස්වාමීන් වහන්සේට නිදුක් නිරෝගි භාවය ලැබේවා යන්න අපගේ එකම ප්‍රාර්ථනය යි. තෙරුවන් සරණයි!

ලාල් රූපසිංහ
නො. 9, දුටුගැමුණු මාවත,
ගලවිල වත්ත,
හෝමාගම.

ප්‍රවේශය

අනන්ත අප්‍රමාණ බුදුවරුන් ලෝකයට පහළ වූ නමුත්, මේ භවය දක්වා අති භයානක සසර දුක් අනුභව කරමින් අප පැමිණියේ, සසරෙහි නැවත නැවත උපදවනු ලබන දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය වූ තණ්හාව ක්‍ෂය කිරීමට අපට නො හැකි වූ නිසා ය. එම නිසා ම අසංඛ්‍ය අසංඛ්‍ය වාර ගණන් තිරිසන් ප්‍රේත නිරය වැනි දුගතිගාමී ස්ථාන වල අප ඉපදී විඳින ලද දුක් මෙතැකැයි කියා සිතන්නටවත් නො හැකි තරම් අසීමිත ය. අසංඛ්‍ය අසංඛ්‍ය වාර ගණන් මනුෂ්‍යයන් වශයෙන් ඉපදුනත්, ඒ භව වලදීත් අප වින්දේ සැපක් නොව ජාති ජරා ව්‍යාධි මරණ ආදී අති විශාල දුකකි. කලාතුරකින් දිව්‍ය ලෝක, බ්‍රහ්ම ලෝක වල ඉපදීමට හැකි වුවත්, ඒ භව සදාකාලික නො වන නිසා, සුපුරුදු තිරිසන්, මනුෂ්‍ය, අමනුෂ්‍ය, ප්‍රේත, නිරය වැනි ස්ථාන වල ඉපදෙමින් දුක් අනුභව කළ වාර ගණන් අප්‍රමාණ ය. දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය ප්‍රභාණය කොට නිර්වාණය අවබෝධ නො කළොත්, ඉදිරියටත් නිමක් නැති කාල පරිච්ඡේදයක් පුරා එවැනිම සසර දුක් විඳින්නට සිදු වේ. මෙම නිසා දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය ප්‍රභාණය කළ යුතු ය. එය කළ හැකි ප්‍රායෝගික ආකාරයක් මෙම පොතේ දැක් වේ.

මතුපිටින් බලන විට, තණ්හාව ජනිත වන්නේ ඇසට පෙනෙන අජීවී හෝ සජීවී රූප, කණට ඇසෙන ශබ්ද, නාසයට දැනෙන ගඳ සුවඳ, දිවට දැනෙන රස, කයට දැනෙන ස්පර්ශ සහ මනසට දැනෙන විවිධ අරමුණු කෙරෙහි ය. යම් අරමුණක් පිළිබඳව වරක් තණ්හාව ඇති වූ විට, එය නැවත නැවත ලියල ලියලා වැඩෙන අවස්ථා ද ඇත. සමහරවිට පළමුවෙන් ඉතා සුළුවෙන් හටගන්නා තණ්හාව දුරු කළ නො හැකි සේ අති ප්‍රබල දැඩි ලෝභයක් බවට ද පත් වේ.

තණ්හාව සැප ලබා දෙන කරුණක් ලෙසින් සාමාන්‍ය ලෝක සත්වයා සිතුවත්, එය සත්‍ය වශයෙන්ම සැප ලබා දෙන්නක් නොව,

සසර දුකට ඇද දමන දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය ගලා යාමකි. තණ්හාව ඇතිවීම තමාගේ අන්තර්ගත පිණිස ම, අහිත පිණිස ම, සසර දුක පිණිස ම පවතී. ඊට අමතරව, තණ්හාව ඇතිවීම ම දුකකි. බලවත් රාගාදී තණ්හා ඇති වූ විට අත්දකින්නට සිදු වූ මානසික පරිලාභය, සන්තාපය හා තමන් ඒ නිසා කෙතරම් නම් ගිනි ගෙන දැවුණාද කියන කරුණ ගැන සිතා බලන්න. රත් වූ යකඩයක් මත තැබූ අමු මස් කැලේලක් දැවී දැවී එහිම ඇලෙමින් කරවෙන්නා සේ, තණ්හාවෙන් දැවී දැවී එහිම ඇලෙමින් විඳි දුක ගැන අවබෝධයක් ඇති කර ගැනීම සුදුසු ය.

තමා තණ්හාවෙන් බැඳී සිටින ගේ දොර, ඉඩ කඩම්, දූ දරු ආදී අප්ඵ සප්ඵ කවරක් කෙරෙහි හෝ මරණ මොහොතේ තණ්හාවක් ඇති වුවහොත්, නියත වශයෙන් ම ප්‍රේත ලෝක වැනි දුගති වල ඉපදීමට සිදු වේ. ඇස කණ නාසය දිව ගර්ඊය මනස යන ඉන්ද්‍රියයන් පිණිව පිණිවා ඒවාට ඇලී ඇලී, බැඳී බැඳී සිටීම, නියත වශයෙන්ම සතර අපා ආදී සසර දුක ඇති කර දෙන දුක්ඛ සමුදයමය චිත්ත සංස්කාර ධර්ම රැස් කිරීමක් බව බොහෝ අය නො දන්නා කරුණකි. ගිහි ජීවිත ගත කරන අයට මේවායින් ඇත් වී ජීවත් වීමට නො හැකි බව සත්‍යයක් වුවත්, අනවශ්‍ය ආකාරයේ තණ්හාවන්, බැඳීම් හැකි තරම් දුරට අඩු කර ගන්නටවත් උත්සාහ ගැනීම ප්‍රඥාගෝචර වේ.

එසේ තණ්හාව අඩු කර ගැනීමට හෝ තණ්හා සංඛ්‍යාත දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය ප්‍රභාණය කිරීමට, තණ්හාව ඇතිවන්නේ බාහිර අරමුණු කෙරෙහි නොව තමාගේ ම පංචස්කන්ධ ධර්ම කෙරෙහි බව අවබෝධ කර ගන්න. තණ්හාව, ඇලීම, බැඳීම යනු තමාගේ සිත තුළ සිතුවිලි ටිකක් ඇති වී නැති වී යාම පමණකි. ඒ සිතුවිලි ඇති වේ, නැති වේ, එපමණ ය! මෙම කරුණ ගැන ඇති වන අවබෝධයේ ප්‍රමාණය සහ එසේ අවබෝධ වීමෙන් තණ්හාව ඉවත් වූ විට ඇති වන සහනය මෙතකැයි කිව නො හැකි තරම් අසීමිත වේ.

තණ්හාවෙන් බැඳීන් අප සතු දේවල් පරිහෝග කළ හැකි ය;

අප ඇසුරු කරන අය ඇසුරු කළ හැකි ය. තණ්හාවෙන් නො බැඳීන් මේ සියල්ලම කළ හැකි වේ. තණ්හාව තිබෙන්නේ බාහිර වස්තු වල නොව තමාගේ සිත තුළ ය. එම නිසා තණ්හාව නැති කිරීමට කිසිවක් හෝ කිසිවකු අත හැරිය යුතු නො වේ. අත් හළ යුතු වන්නේ තමාගේ සිත තුළ ඇති බැඳීම පමණි. තමාගේ සිත තුළ තණ්හාවක් බැඳීමක් ඇති වූ විට “තණ්හාවක්, තණ්හාවක් ” කියා සිතා එයින් සිත මුදා ගැනීමට උත්සාහ ගන්න.

ඔබ සතර අපා දුක් විඳීමට අකැමැති නම්, සසරේ දිගින් දිගට යමින් සසර දුක් අනුභව කිරීමට නොව සසර දුක් නිම කරමින් නිවන් අවබෝධ කිරීමට කැමැති නම්, මේ පොත ඉතා හොඳින් කියවා අවබෝධ කර ගෙන, හැකි තරම් දුරට තණ්හාව අඩු කර ගන්න බලන්න. විදර්ශනා භාවනාවක නියැලෙමින් මාර්ග ඵල අවබෝධ කරගෙන තණ්හාව ක්‍ෂය කිරීමට උත්සුක වන්න.

භාවනා කරන පිරිසක් වෙනුවෙන් අප විසින් කරන ලද දේශනාවක් සුළු වෙනස්කම් කිහිපයක් පමණක් කරමින් මෙහි දක්වා ඇත. මීට පෙර දුක පිරිසිදු දැකීම පිළිබඳව පොතක් පළ කළ නිසා, එම දේශනාව පොතක් වශයෙන් පළ කිරීමට අදහස් කෙළෙමි.

මෙය මුද්‍රණය කර ප්‍රකාශයට පත් කිරීම සඳහා කටයුතු සම්පාදනය කළ අභ්‍යන්තර කටයුතු අමාත්‍යාංශයේ අතිරේක ලේකම් වරයකු මෙන්ම ආයුර්වේද කොමසාරිස් වරයකු ද වූ ලාල් රූපසිංහ මහතාට සහ මේ සඳහා සියළු මුද්‍රණ වියදම් දැරූ ඇමෙරිකාවේ හුස්ටන්හි පදිංචි ලක්ෂ්මන් ගුණරත්න හා සරෝජා ගුණරත්න යුවලට ද මෙම ධර්ම දානමය පුණ්‍ය ශක්තිය නිවන් සුව සඳහා ම හේතු වේවා!

ඔබ සැමටත් නිවන් සුවම අත් වේවා!

දන්කන්දේ ධම්මරතන හිමි.

2008 - සැප්තැම්බර්.

දුරකථනය : 060 2 140 837

වෙබ් අඩවිය : www.damruwana.org

අපගේ ධර්ම දේශනා ඇසීමට මෙම වෙබ් අඩවියට පිවිසෙන්න.

දුක්ඛ සමුදය අනභර්ණ

දුක්ඛ සත්‍යය ගැන මීට ප්‍රථමයෙන් අප දේශනාවක් ඉදිරිපත් කළා. එම නිසා අද අප කල්පනා කළා දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය ගැන තරමක සරල දේශනාවක් ඉදිරිපත් කිරීමට.

දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය කියන්නේ දුක ඇතිවීමේ හේතුව. දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය ප්‍රභාණය කළ යුතු බව යි බුදුහාමුදුරුවෝ දක්වන්නේ. දුක ඇතිවීමේ හේතුව විස්තර කරන බොහෝ අවස්ථාවල දී බුදුහාමුදුරුවෝ ඒක විස්තර කරලා තිබෙන්නේ, ‘කතමඤ්ච භික්ඛවේ දුක්ඛ සමුදයං අරිය සච්චං? යායං තණ්හා පෝනෝභවිකා නන්දිරාග සහගතා තත්‍රතත්‍රාභිනන්දනී, සෙය්‍යථිදං, කාම තණ්හා, භව තණ්හා, විභව තණ්හා’ කියලා. දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය කියන්නේ කුමක් ද මහණෙනි? නැවත නැවත සසරෙහි උපදවන, ගිය ගිය තැන රාගයෙන් බැඳෙන, ඇලීමක් ඇති කරන, කාම තණ්හා, භව තණ්හා, විභව තණ්හා කියන ආශාව යි මහණෙනි, දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය කියන්නේ.

පටිච්චසමුප්පාද ධර්මයන් විස්තර කරන කොට දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය විස්තර වන්නේ ‘අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා, සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං’ කියලා. අවිද්‍යාව නිසා සංස්කාර ඇතිවෙනවා, සංස්කාර නිසා ප්‍රතිසන්ධි විඤානය නැවත නැවත පහළවන බව යි ඉන් දැක්වෙන්නේ. එතකොට අවිද්‍යාව සහ කර්ම සංස්කාර තමයි දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය. ඒකම තමයි ‘භව පච්චයා ජාති’ කියලා පටිච්චසමුප්පාද ධර්මයන් විස්තර කරන විට නැවත වතාවක් ප්‍රකාශ කරන්නේ. කම්ම භව නිසා ජාතිය ඇතිවෙනවා කියන එකයි එහි අදහස. එම නිසා අවිද්‍යාවත්, කර්ම සංස්කාරත් දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය යි. මේ සෑම එකක්ම නිවැරදි යි. තණ්හාව කිව්වත්, අවිද්‍යාව කිව්වත්, කර්ම සංස්කාර කිව්වත් දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය තමයි ඒ සෑම එකක්ම.

කෙසේ වෙතත් මේකෙන් ඉතාමත්ම වැදගත් වන්නේ, නැත්නම් ඉතාමත්ම නිවැරදි වන්නේ අවිද්‍යාව දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය වශයෙන් දක්වන එක. අවිද්‍යාව නිසා තමයි තණ්හාව ඇතිවන්නෙත්. පෘථග්ජන ලෝකයේ සිටින බොහෝ සත්වයන් සිතන්නේ තණ්හාව දුක ලබා දීමේ හේතුවක් වශයෙන් නො වෙයි, සැප ලබා දීමේ හේතුවක් වශයෙන්. ඒකත් අවිද්‍යාව නිසාම ඒ අයගේ සිත තුළ ඇතිවී ඇති යම් කිසි වැරදි කල්පනාවක්.

තණ්හාව විස්තර කරන කොට, තණ්හාව ඇති විය හැකි, ඇතිවන ස්ථාන 60 ක් දක්වලා තිබෙනවා සතර සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ.

“සා බෝ පනේසා භික්ඛවේ තණ්හා කඝු උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, කඝු නිව්සමානා නිව්සති? යං ලෝකේ පියරූපං සාතරූපං එසෝසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එඝු නිව්සමානා නිව්සති. කිඤ්ච ලෝකේ පියරූපං සාතරූපං එසෝසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එඝු නිව්සමානා නිව්සති.

වක්ඛුං ලෝකේ පියරූපං සාතරූපං එසෝසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එඝු නිව්සමානා නිව්සති...” ආදී වශයෙන් ඒ කරුණු බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වා තිබෙන්නේ. මේ ලෝකයේ ප්‍රිය වූ, සාත ස්වරූපයෙන් යුක්ත වූ (‘සාත’ කියන්නේ, තමාට සුඛාශ්වාදයක් ලැබෙන, මිහිරක් ලැබෙන, යම්කිසි සතුටක් ලැබෙන දෙයකට) යම්කිසි අරමුණක් තුළින් ආශ්වාදයක් ලැබෙනවා නම්, අන්න ඒවා තුළින් තමයි මේ විධියට තණ්හාව ඇතිවන්නේ. ඒ අරමුණු කවරක්ද කියලා තමයි ඒ ස්ථාන හැට බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ මෙලෙසින්.

1. ‘වක්ඛුං ලෝකේ පියරූපං සාතරූපං...’ ඇස කෙරෙහි කෙනකුගේ සිත තුළ තණ්හාවක් ඇතිවෙනවා. ඇස සම්බන්ධව අනෙක් කොටස් නවය කියනවා නම්,
2. ඇහට පෙනෙනවා රූප. මේ රූප කෙරෙහි තණ්හාවක් ඇති වෙනවා.

- 3. ඇහට රූපය ගැටුනාට පසුව වක්බු විඤ්ඤාණය පහළ වෙනවා. ඒ වක්බු විඤ්ඤාණය කෙරෙහිත් තණ්හාවක් ඇතිවෙනවා.
- 4. මේ නිසා වක්බු සම්ඵස්සය ජනිත වෙනවා. මේ වක්බු සම්ඵස්සයත් තණ්හාව ඇතිවෙන ස්ථානයක්.
- 5. ඒ වගේම වක්බු සම්ඵස්සය නිසා වක්බු සම්ඵස්සජා වේදනාව ගෙන දෙනවා. මේ වේදනාවටත් තණ්හාව ඇතිවෙනවා.

ඊට අමතරව රූප සඤ්ඤා, රූප සංවේතනා, රූප විතක්ක, රූප විචාර, රූප තණ්හා කියලා තව කරුණු පහක් දක්වා තිබෙනවා. රූප සංඥා පිළිබඳව, රූප විතක්ක පිළිබඳව, රූප විචාර පිළිබඳව, රූප සංවේතනා පිළිබඳව සහ ඒ වගේම රූප තණ්හාව පිළිබඳවත් තණ්හාව ඇතිවෙනවා. මෙතන කරුණු දහයක් තිබෙනවා ඇස පිළිබඳව.

මේ විධියට තමයි කණ, නාසය, දිව, ශරීරය, මනස කියන සෙසු ඉන්ද්‍රියයන්ටත්. ඒ ඉන්ද්‍රියයන් සම්බන්ධයෙන් ආශාව තණ්හාව ජනිත වෙනවා; ඒ ඉන්ද්‍රියයන්ට හමුවන අරමුණු සම්බන්ධයෙන් තණ්හාව ඇතිවෙනවා; එලෙසින්ම ඒ ඉන්ද්‍රියයන්ට අරමුණු ගැටීම නිසා යම්කිසි නාම ධර්ම සමූහයක් ඇතිවෙනවා නම් ඒ සෑම නාම ධර්මයක් පිළිබඳවම තණ්හාව ඇතිවෙනවා කියන එකයි එහි දී දක්වා තිබෙන්නේ.

මෙලෙසින් 60 ආකාරයකින් ඇතිවන තණ්හාව බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙටියෙන් දක්වනවා ‘ජ තණ්හා කායා වේදිතබ්බා’ තණ්හාවේ කොටස් හයක් තිබෙනවා මහණෙනි, ඒක දහ යුතු යි කියලා. රූප තණ්හා, ශබ්ද තණ්හා, ගන්ධ තණ්හා, රස තණ්හා, ඵොට්ඨබ්බ තණ්හා, ධම්ම තණ්හා වශයෙන් ඒක හඳුන්වන්නේ. රූප දැකීමේ ආශාව, ශබ්ද ඇසීමේ ආශාව, ගඳ සුවඳ දැනීමේ ආශාව, රස විඳීමේ ආශාව, කයට දැනෙන ස්පර්ශ විඳීමේ ආශාව, මනසට දැනෙන විවිධ අරමුණු දැනීමේ ආශාව. මේ මේ අරමුණු සහ ඒ ඒ අරමුණු තුළින් ලැබෙන ආශ්වාදය විඳ ගැනීමට තිබෙන කැමැත්ත, රූපය, අභිරූපය තමයි ආශාව වශයෙන් මෙහි දී දක්වන්නේ. මේ විධියට ආශාවේ කොටස් හයක් දක්වා තිබෙනවා.

මේ ආශාවම ඕනෑ නම් අපට තවත් ප්‍රභේදගත කරලා දක්වන්නට පුළුවන්. මේ රූප තණ්හා ආදී හය, කාම තණ්හා, භව තණ්හා, විභව තණ්හා කියන කොටස් තුනෙන් වැඩි කරන්නට පුළුවන්. ඒ කියන්නේ රූප තණ්හාවක් ඇතිවෙන්නට පුළුවන් රූපය පිළිබඳ කාම තණ්හාවක් වශයෙන්. ඒ වගේම අනාගත භව වල දී ඉපදිලා එවැනි රූප දැකීමේ ආශාවෙන් යුතුව කටයුතු කිරීමට ප්‍රාර්ථනය කරමින් භව තණ්හාවක් වශයෙනුත් ඒක උද්ගත වන්නට පුළුවන්. ඒ වගේම විභව තණ්හාවක් ඇතිවන්නටත් පුළුවන්. විභව තණ්හාව කියන්නේ “මේ භවයෙන් පසුව නැවත ඉපදීමක් නැහැ, ඒක නිසා මරණයට ඉස්සෙල්ලා මේ ඕකකෝම සැප සම්පත් විඳින්න ඕනෑ, පුළුවන් තරම් ඉන්ද්‍රියයන් සතුටු කරන්නට ඕනෑ” කියන අදහසින් යුතුව පහළ වන තණ්හාව යි. කාම තණ්හාවම යි වෙනත් වචනයකින් විභව තණ්හාව වශයෙන් දක්වන්නේ. එතකොට කාම තණ්හාවක් හෝ භව තණ්හාවක් හෝ විභව තණ්හාවක් ඇහට පෙනෙන රූප සම්බන්ධයෙන් පහළ වන්නට පුළුවන්.

කණට, නාසයට, දිවට, ශරීරයට, මනසට කියන සෙසු ඉන්ද්‍රියයන්ටත් මේ විධියට කාම තණ්හා, භව තණ්හා, විභව තණ්හා වශයෙන් තණ්හාව ප්‍රභේදගතව ඉපදෙන කොට, තණ්හාවේ කොටස් 18 ක් වෙනවා. හයේ ඒවා 3 ක්.

ඒ 18 ම සාමීස වශයෙන් හෝ නිරාමීස වශයෙන් ඇතිවන්නට පුළුවන්. එතකොට 36 ක් වෙනවා.

අතීත දේවල් පිළිබඳවත් මේ තණ්හාව ඇතිවන්නට පුළුවන්. අනාගත දේවල් පිළිබඳවත් තණ්හාව ඇතිවන්නට පුළුවන්. වර්තමාන වශයෙනුත් තණ්හාව ඇතිවන්නට පුළුවන්. එසේ අතීත, අනාගත, වර්තමාන කියන කාල 3 න් වැඩි වුනාට පස්සේ තණ්හාව 108 ක් වෙනවා. මේ විධියට තණ්හාවේ විවිධ ප්‍රභේද දක්වන්නට පුළුවන්.

මේ කරුණු මේ අයට එතරම්ම අළුත් ඒවා නො වෙයි. මොකද, මේවා නිතර නිතර ඇහෙන කරුණු. පොත් පත් වල තිබෙන, කියවන්නට පුළුවන්, කියවන්නට ලැබෙන කරුණු. ඒක නිසා භාවනා කරන අය

විසින් මේ කරුණු දැනීමෙන් පමණක් ම නතර වී ඉන්නේ නැතිව, භාවනාවට අදාළ වන ආකාරයෙන් තණ්හාව තමාගේ සිත තුළ කෙසේ නම් ක්‍රියාත්මක වෙනව ද කියන කරුණ තේරුම් අරගෙන ඒ තණ්හාව ප්‍රභාණය කිරීම සඳහා කටයුතු කරන්නට ඕනෑ. "තං බෝ පනිදං දුක්ඛ සමුදයං අරිය සච්චං පහාතබ්බං" කියලා දක්වලා තිබෙනවා. දුක්ඛ සමුදය ආර්ය සත්‍යය ප්‍රභාණය කළ යුතු යි. ඒ ප්‍රභාණය කිරීම සඳහා කටයුතු කරන්නට ඕනෑ.

එතකොට භාවනා කරන අය විසින් දත යුතු වන්නේ රූප තණ්හා, ශබ්ද තණ්හා, ගන්ධ තණ්හා, රස තණ්හා, ඓද්‍රිය තණ්හා, ධම්ම තණ්හා කියන කරුණු ටික පමණක් නො වෙයි. ඒ කරුණු ඕනෑම කෙනකුට තේරෙන එකක්. ඇහට රූපයක් පෙනුනම තණ්හාවක් ඇතිවෙනවා, කණට ශබ්දයක් ඇහුණම තණ්හාවක් ඇතිවෙනවා ආදී ඒ කියන කරුණු පහසුවෙන්ම ඕනෑම කෙනකුට තේරුම් ගන්නට පුළුවන් කම තිබෙනවා.

භාවනා කරන අයට, ඒ වගේම නුවණ දියුණු කෙනකුට පමණක් පෙනී යන තණ්හාව උපදින තැනක් තිබෙනවා, ඒක තමයි අපි සොයා ගත යුතු වන්නේ. ඒකයි අපි ප්‍රභාණය කළ යුතු වන්නේ.

එතකොට රූප තණ්හා ආදී වශයෙන් තණ්හාවේ කොටස් 6 ක් දේශනා කරලා තිබුණට, කිසිම රූපයක් කෙරෙහි තණ්හාවක් ඇතිවෙන්නෙන් නැහැ, කිසිම ශබ්දයක් කෙරෙහි තණ්හාවක් ඇතිවෙන්නෙන් නැහැ, ඒ වගේම ගඳ සුවඳ, රස, කයට දැනෙන ස්පර්ශ, හෝ මනසට දැනෙන විවිධ අරමුණු ආදී කිසිවක් කෙරෙහි තණ්හාවක් ජනිත වන්නෙන් නැහැ. ඒ **අරමුණු කෙරෙහි නො වෙයි තණ්හාව ඇතිවන්නේ. තමන්ගේම පංචස්කන්ධ ලෝකය කෙරෙහි යි තණ්හාව ඇතිවන්නේ. ඒක තමයි 'ඡ තණ්හා කායා වේදිතබ්බා' කියන ඒ දේශනාවේ තිබෙන පමුණුවා ගත යුතු ගැඹුරු අර්ථය. "ගම්භිරෝ වා අත්ථෝ, ගුල්භෝවා අත්ථෝ, පට්ච්ඡන්තෝවා අත්ථෝ, නියෝවා අත්ථෝ "** ආදී වශයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මයේ තිබෙනවා විවිධ

අර්ථ. මතු පිටින් තිබෙන අර්ථය තුළින් අපි පමුණුවා ගත යුතු අර්ථ තිබෙනවා. ගැඹුරින් තිබෙන අර්ථ තිබෙනවා. සැඟවී තිබෙන අර්ථ තිබෙනවා. ඒ සෑම එකක්ම අපිට තේරුම් ගන්නට පුළුවන් නම් ඒක ඉතා හොඳ යි.

ඒ තණ්හා කොටස් හයේ සැඟවී ඇති ගැඹුරින් තිබෙන අර්ථය තමයි, තමන්ගේ පංචස්කන්ධ ලෝකය කෙරෙහි තණ්හාවක් ඇතිවෙනවා විනා, බාහිර කිසිම අරමුණක් කෙරෙහි තණ්හාවක් ඇතිවන්නේ නැහැ කියන කරුණ. මේක සමහරවිට මේ අයට තේරුම් ගන්නට අපහසු වන්නට පුළුවන්. අපි උදාහරණයක් දෙකක් කිව්වොත්, ඒක පහසුවෙන් තේරුම් ගැනීමට හැකි වේවි සමහරවිට. ඒක නිසා දැන් අපි උදාහරණයකට ගමු ඇසට පෙනෙන රූපයක්. ඇස ප්‍රිය කරන රූපයක් කියලා අපි හිතමු. එතකොට ඇහට රූපය පෙනුනට පස්සේ පළමුවෙන්ම පහළ වන්නේ වක්ඛු විඤ්ඤාණය කියලා මේ අය දන්නවා. ඊට පස්සේ රූපය හඳුනා ගන්නා රූප සංඥාවක් ඇතිවෙනවා. ඒ රූපය හඳුනා ගත් සංඥාවට අනුකූලව වේදනාවක් ගෙන දෙනවා. අපි රූපය හොඳයි, ලස්සනයි, ආදී වශයෙන් හඳුනා ගත්ත නිසා සුඛ වේදනාවක් ගෙන දෙනවා. එතකොට මේ සුඛ වේදනාව නිසා ඊළඟට සංඥාවක් ඇති වෙනවා දැන් මං විඳින්නේ සුඛ වේදනාවක් කියලා. " යං වේදේති තං සඤ්ජානාති " කියලා බුදුහාමුදුරුවෝ දැක්වූ තැනක් තිබෙනවා. යමක් විඳිනවා නම් ඒක හඳුනා ගන්නවා. එතකොට ඒ සුඛ වේදනාව ඇතිවෙච්ච නිසා ඒකට ආශා කරනවා. ඒකට ආශා කරන කොට සංස්කාර ස්කන්ධයේ ගලා යාමක් එතන සිදු වන්නේ.

මේ විධියට විඤ්ඤාණ ස්කන්ධය ඇතිවෙනවා - වක්ඛු විඤ්ඤාණය. ඊළඟට රූප සංඥාව පහළ වුනා-සංඥා ස්කන්ධයක් ඇතිවීම. ඒ වගේම වේදනා ස්කන්ධයක් ඇතිවෙනවා. ඊට පස්සේ නැවත සංඥාවක් පහළ වෙනවා. ඊට අමතරව වේදනාව කෙරෙහි තණ්හාව ඇති වෙන කොට සංස්කාර ස්කන්ධය ජනිත වෙනවා. එතන නාම ස්කන්ධ 4 ක් ක්‍රියාත්මක වෙනවා. මේ නාම ස්කන්ධ 4 ක්‍රියාත්මක වෙන කොට තමන්ගේ රූප

ස්කන්ධයන් ක්‍රියාත්මක යි. එතකොට ඇහට රූපයක් දැකලා තණ්හාවක් ඇති කර ගන්නවා කියන්නේ අන් කිසිවක් නො වෙයි, තමන්ගේ ම පංචස්කන්ධ ධර්ම ඇති කර ගැනීමක්; තමන්ගේ ම පංචස්කන්ධ ධර්ම ඇතිවී යාමක්.

මේ තමන්ගේ ම පංචස්කන්ධ ධර්ම වලට යි කෙනෙක් ආශා කරන්නේ. ඇහට පෙනෙන රූපය තුළින් යම් කිසි සුඛයක්, ආශ්වාදයක්, මිහිරක් ලැබෙන්නේ නැත්නම් කිසිම ආකාරයකින් අපිට එවැනි රූපයක් පිළිබඳව තණ්හාවක් ඇතිවන්නේ නැහැ. එවැනි රූප නිකං අපි ගණන් ගන්නේවත් නැති ඔහේ ඇහට පෙනෙන රූපාරම්මණයක් පමණක් වන්නට පුළුවන්. එවැනි හුදු රූපාරම්මණ තුළින් අපිට තණ්හාවක් ගෙන දෙන්නේ නැහැ. එතකොට තණ්හාව ඇතිවීමට නම් ඒ අරමුණු තුළින් අපිට ආශ්වාදයක්, මිහිරක්, සුඛයක්, ඒකෙන් යම් කිසි ප්‍රයෝජනයක් තිබෙනවා කියන හැඟීමක් ආදී එවැනි අදහස් පහළ වන්නට ඕනෑ.

රූපය අපි හඳුනා ගත්තේ යම් ආකාරයකින් නම් ඒ ආකාරයට අනුව යි වේදනාව ගෙන දෙන්නේ. සුඛයක් විඳීමට නම් ඒ රූපය අපි හඳුනා ගන්නට ඕනෑ සුඛයක් ගෙන දෙන ආකාරයකට. ඊට පස්සේ ඒ රූපය තුළින් අපිට සුඛ ආශ්වාදයක් ලැබෙන්නටත් ඕනෑ. එතකොට තමයි අපිට ඒ රූපය කෙරෙහි ආශාවක් ජනිත වන්නේ. මේ ඔක්කොම තමන්ගේ සිත තුළ පහළ වන නාම ධර්ම. එතකොට තමන්ගේ සුඛ ආශ්වාදයට යි මේ ඇලෙන්නේ. ඒක තේරුම් ගන්නට බොහෝ දෙනකුට බැහැ. නමුත් සුඛාශ්වාදය ගෙන දීමට උපකාර වන රූපයට තමයි ලෝක සත්වයා බොහෝවිට ඇලෙන්නේ, රූපයට ඇලෙනවා කියලා තමයි කල්පනා කරන්නේ. නමුත් මෙතන සිදු වන්නේ තමන්ගේ ම පංචස්කන්ධ ධර්මයන්ට තමන් ඇලුම් කිරීමක් පමණ යි. වෙන දෙයක් නො වෙයි.

දැන් අපි හිතමු කණට ශබ්දයක් ඇහෙනවා කියලා. ශබ්දය ඇහෙන කොට ශබ්දයට නො වෙයි අපි ඇලුම් කරන්නේ. ඒ ශබ්දය නිසා සෝත විඤ්ඤාණය ඇතිවෙනවා, ශබ්ද සංඥා ඇතිවෙනවා, ඊට පස්සේ ඒ ශබ්ද

සංඥා නිසා වේදනාවක් ගෙන දෙනවා. ඒ වේදනාව නිසා නැවත සංඥා පහළ වෙනවා. මේ සංඥා, වේදනා කියන කොටස් දෙක එකිනෙකට අන්වැල් බැඳගෙන වගේ නිරන්තරයෙන්ම ක්‍රියාත්මක වන ධර්ම. අනික් අනිත් විඥාන, සංඥා, වේදනා, සංඛාර කියන නාම ස්කන්ධ ධර්ම 4 එකටම ඉපදී එකටම ගමන් කරනවා වගේ තේරෙන්නේ. පැහැදිලිවම වෙන් වශයෙන් තේරුම් ගන්නටත් බැරි තරමටම වේගවත්ව එකට ක්‍රියාත්මක වන්නේ. ඒක නිසා ඉතා ගැඹුරු ප්‍රඥාවක් තිබෙන, ඉතා ගැඹුරු සමාධියක් තිබෙන, විනිවිද දක්නා ප්‍රඥාවක් ඇති කෙනකුට පමණ යි මෙහි දී සිදු වන ඒ ඒ විවිධ ස්කන්ධයන්ගේ ක්‍රියාදාමයන් මෙලෙසින් සිදු වෙනවා කියලා පැහැදිලි ලෙස අත්දකින්නට පුළුවන් කම ලැබෙන්නේ. මේ අයට අත්දකින්නට නො හැකි වුනත්, තේරුම් ගන්නට පුළුවන් වෙන්නට ඕනෑ, ශබ්දය පිළිබඳ ඇතිවූ සංඥාව නිසා සුඛාශ්වාදයක් ගෙන දුන්නාය කියලා.

උදාහරණයක් වශයෙන් මේ අය ඉතා මිහිරි, කැමති, ආශා කරපු සිංදුවක් ඕනෑ නම් අහ අහා ඉන්න. ඊට පස්සේ ඒ කෙරෙහි තිබෙන “මේක මිහිරි යි මිහිරි යි” කියන අදහස අයින් කරලා, මෙතන **තිබෙන්නේ ශබ්ද මාත්‍රයක් හා ඒ පිළිබඳව ඇතිවන දැනීම් මාත්‍රයක් පමණයිනේ** කියලා අවබෝධ කරගෙන බලන්න. එතකොට ඒ ආශ්වාදය නැතිවෙලා යනවා. අපෙන් උපදෙස් ගත්තු කිහිප දෙනෙක්ම අපට ප්‍රකාශ කළා මීට ඉස්සර ඇලී ඇලී හිටපු සිංදු ඇහෙන කොට, දැන් කිසිම ගාණක් නැහැ ස්වාමීන් වහන්ස කියලා. ශබ්දය තුළින් ආශාවක් ගෙන දෙනවා නම්, ශබ්දය කවදා ඇහුනත් ආශාවක් ගෙන දෙන්නට ඕනෑ. තමන්ගේ සිතේ තිබෙන ඒ මනෝ පව්වාර ධර්මයන්ගේ ක්‍රියාදාමය මත යි ආශාව ජනිත වන්නේ. එතකොට ඒ ශබ්දය පිළිබඳ පහළවුන සංඥාව නිසා ජනිත වුනා වේදනාව. ඒ වේදනාවට ඇලුම් කරනවා. වේදනාවට ඇලුම් කරන නිසා අපි ශබ්දයටත් ඇලුම් කළා කියලා කියනවා.

එතකොට එලෙසින් ඇතිවුන තණ්හාව නැවත නැවත උපදවා ගැනීමටත් ආශාවක් ඇති වෙනවා; ඒක නිසා තණ්හාවටත් ආශා කරනවා.

වේදනාව නැවත නැවත ඇති කර ගැනීමටත් ආශාවක් ඇති වෙනවා; ඒක නිසා වේදනාවටත් ආශා කරනවා. ඒ වේදනාව ගෙන දුන්නේ යම් කිසි සංඥාවක් තුළින් නම්, ඒ සංඥාව නැවත නැවත ඇති කර ගැනීමට අපේක්ෂාවක්, කැමැත්තක් රුචිකත්වයක් පහළවෙනවා. මෙයත් ඇත්තෙන්ම තණ්හාවක්. ඊට අමතරව ඒ සංඥා, වේදනා, තණ්හා, ආදී ධර්මයන් පහළ වීමට විඤ්ඤාණයේ පහළ වීම අවශ්‍ය වෙනවා. ඒක නිසා විඤානයටත් ආශා කරනවා.

මේ විධියට සෝත විඤ්ඤාණය, ශබ්ද සංඥාව, ඒක නිසා පහළවුන සෝත සම්පස්සජා වේදනාව, ඒක නිසා ඇතිවෙන ශබ්ද තණ්හාව ආදී මේ ඔක්කොටම ආශා කරනවා. තමන්ගේ සන්තානය තුළ යි මේක ක්‍රියාත්මක වන්නේ, බාහිර ශබ්දයේ නො වෙයි. බොහෝ දෙනෙක් කල්පනා කරන්නේ, ධර්ම කරුණු නො දන්නා අවිද්‍යාවෙන් බර වූ අය කල්පනා කරන්නේ ශබ්දයට ආශා කරනවා, ශබ්දය තුළින් ආශාවක් ගෙන දෙනවයි කියලා. බුදුහාමුදුරුවෝ වදාළා ශබ්ද තණ්හා කියලා කොටසක්. රූප තණ්හා, ශබ්ද තණ්හා ආදී වශයෙන් ඒක මම කලින් කීවනේ. ඒක ඇත්ත. මතුපිටින් තිබෙන ධර්ම කාරණාව බුදුරජාණන් වහන්සේ එලෙසින් පෙන්වුම් කරන්නේ. මේ කරුණු බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන්නට ඇති. නො කරන්නට කිසිම හේතුවක් නැහැ. නමුත් බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කරපු ධර්ම කාරණා ඔක්කොම තියා ඒකෙන් සියයෙන් එකක්වත් අද පොත් පත් වල ලියැවිලා නැහැ. බුදුහාමුදුරුවෝ ප්‍රකාශ කරන ලද දේශනාවල මාතෘකා පාඨ වැනි කොටස් පමණ යි අපට ඔය ත්‍රිපිටකය වැනි පොත් වල දක්නට ලැබෙන්නේ. එම නිසා මේ කරුණු බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කරලා නැහැ කියලා ප්‍රතිකෂේප කරන්නට සුදුසු නැහැ. එසේ ප්‍රතිකෂේප කළත්, සත්‍ය වශයෙන්ම මේවා ප්‍රායෝගික වශයෙන් මෙහෙම සිදු වෙනවා කියලා දකිනකොට තමන්ට මේක අනිවාර්යයෙන්ම පිළිගන්නට සිදුවෙනවා බුදුහාමුදුරුවෝ නො කීවත්.

එතකොට මේ විධියට තමන්ට තේරෙනවා තමන්ගේම පංචස්කන්ධ ලෝකයට යි මේ ඇලෙන්නේ, බාහිර ශබ්දයට නො වෙයි. මේ වගේම

බාහිර ගඳ සුවඳකට නො වෙයි ඇලෙන්නේ, තමන්ගේම පංචස්කන්ධ ලෝකයට. දිවට දැනෙන රසයක් ගැන කල්පනා කරන්න. ඒ රසයට ඇලෙනවා නො වෙයි. නැත්නම් දිවට දැනෙන රස ගෙන දෙන ඒ කන හෝ බොන දේට ඇලෙනවා නො වෙයි, ඒවාට ඇලෙනවා තබා කටට අරගෙන ඒවා හපන කොට කෙල ආදිය සමඟ මිශ්‍ර වෙලා බලු වමනයක් වැනි තත්ත්වයට පත්වෙන කොට ඒවා දකින්නටත් පිළිකුල්. අපි හප හපා ඉන්න දෙයක් එළියට අරගෙන නැවත කටට ගන්න බැරි තරමට ඒවා පිළිකුල් සහගත යි. එතන ආශාව ජනිත වන්නේ තමන්ගේම වේදනාවට.

මේ නාම ස්කන්ධ පහළවෙනකොට තමන්ගේ රූප ස්කන්ධයත් ක්‍රියාත්මක වෙනවා. ආශාව ඇතිවන විට රූප ස්කන්ධය ක්‍රියාත්මක වන්නේ වෙනත් ආකාරයට. ශරීරය තුළ සිදුවන ක්‍රියා දාමයන් වෙනස් වෙනවා අපගේ සිහිවිලි වලට අනුව. අපි හොඳයි, ලස්සනයි, මිහිරියි ආදී වශයෙන් අරමුණු දකින කොට ඇතිවන රූප ස්වභාවය නො වෙයි, නරකයි අප්‍රියයි පිළිකුල් ආදී වශයෙන් දකින කොට ඇතිවන්නේ.

රූප-ශබ්ද ආදියට වගේම, කයට දැනෙන ස්පර්ශ වලට ආශා කරනවා කියලා ස්පර්ශය ගෙන දෙන අරමුණට යි බොහෝ දෙනෙක් ඇලෙන්නේ. ඇත්ත වශයෙන්ම ස්පර්ශයන් ගෙන දෙන අරමුණට නො වෙයි ඇලෙන්නේ. ඒ ස්පර්ශය තුළින් ලැබෙන සුබාශ්වාදයට. ඒ සුබාශ්වාදය ගෙන දුන්නේ “හොඳයි මිහිරියි, සුව පහසු ස්පර්ශයක්” ආදී වශයෙන් ඇතිකර ගත් සංඥා තුළින්. ඒ සංඥාව, ඒ වේදනාව ආදියට යි ඇලුනේ. එහෙත් බොහෝ දෙනෙක් කල්පනා කරන්නේ බාහිර අරමුණු වලට ඇලෙනවා කියලයි. මනසට දැනෙන අරමුණු ගැන කියන්නට දෙයක් නැහැ. තමන්ගේම සිතට යි තමන් ඇලෙන්නේ කියන එක ඉතා පහසුවෙන් තේරුම් ගන්නට පුළුවන්.

මේ කරුණ තව දුරටත් පැහැදිලිව තේරුම් ගන්නට, කලින් දකපු රූපයක් ගැන උදාහරණයක් ලෙස නැවත කථා කරමු. එය අවුරුදු දහයකට පහළොවකට පමණ උඩ දී දැක්කා, මේ දක්වා ඒ රූපය දැකලත් නැහැ,

ඒ ගැන අපි අහලත් නෑ කියලා හිතමු. යම්කිසි ස්ථානයක්, යම්කිසි දෙයක්, යම්කිසි කෙනෙක් වැනි කවර හරි රූපයක්. ඒ ගැන දැන් හිතනකොට අපි දකින්නේ, අපේ හිතට අරමුණු වන්නේ එදා ඊට කලින් අපි දැකලා තිබුණු ස්වරූපයක්. ඒකයි අපිට නිමිත්තක් වශයෙන් සිතට වැටහී යන්නේ. අපි හිතමු අපි කෙනෙක් දැක්කේ අවුරුදු දහයකට පහළොවකට උඩදී කියලා, එදා දැක්ක එයාගේ ස්වරූපය තමයි අපිට අදත් සිතට පෙනෙන්නේ. අපිට එයාගේ දැන් තිබෙන තත්ත්වය ගැන අහන්න ලැබිලත් නෑ, අපි දැකලත් නෑ, අපිට පේන්නෙත් නැහැ. නමුත් දැන් එයා එදා සිටි ඒ තත්ත්වයෙන් සම්පූර්ණයෙන්ම වෙනස් වෙලා සිටින කෙනෙක් වෙන්නට පුළුවන්. කලින් අවුරුදු ගණනකට උඩදී ගිය සමහර ස්ථාන වලට අපි යනකොට මේවා ඔක්කෝම වෙනස් වෙලා කියලා අපි කියනවා. ඒවා ඔක්කෝම වෙනස් වෙලා තිබුණොත් අපි එහෙම කථා කරනවා. අපි එතැනට යනකොට අපේ හිතේ තිබෙන සටහන අර කලින් දැකල තිබුණු සටහනම යි. එතකොට මේකෙන් පැහැදිලිවම පෙනෙන්නේ මොකක් ද? **අතීත රූප පිළිබඳව යම් කිසි සිතුවිලි සමුදායක් ගලනවා නම්, තණ්හාවක් හරි මොනවා හරි නාම සංස්කාර ධර්ම ගලනවා නම්, ඒවා ඔක්කෝම තමාගේ හිත තුළින් වර්තමානික වශයෙන් ක්‍රියාත්මක වන සිතුවිලි ධර්ම පමණ යි.** මේ කියන කරුණ මේ අයට දැන් තේරෙන්නට ඕනෑ.

බුදුහාමුදුරුවෝ 'මාලුඝකා පුත්ත' සූත්‍රයේ දී දක්වනවා, "ඔබට කවදාවත් ඇහට පෙනිවිවි නැති රූපයක් තිබෙනවා නම්, ඒ කියන්නේ කවදාවත් ඒ රූපෙ දැකලා නැහැ, දැන් ඒ රූපෙ දකින්නෙත් නැත්නම්, අනාගතයේ එවැනි රූපයක් දකිනවා කියන එහෙම අදහසකුත් නැත්නම්, ඒ වගේම එවැනි රූපයක් ගැන ඔබ අහලත් නැත්නම්, අන්න ඒ ආකාරයේ රූපයක් පිළිබඳව ඔබට තණ්හාවක් හරි, ප්‍රේමයක් හරි, කැමැත්තක් හරි, ඡන්දරාගයක් හරි, මොනවා හරි ඇතිවෙනවා ද?" ඒක ඇතිවෙන්නට කිසිම හේතුවක් නැහැ. මොකද, මනසින් ඒ අරමුණ ස්පර්ශ කළේ නැහැ. ඒක නිසා ඒ අරමුණ සම්බන්ධයෙන් කිසිම නාම ධර්ම ටිකක් තමාගේ සිත තුළ පහළවන්නේ නැහැ. එසේ නාම ධර්ම පහළවන්නේ නැති ඒ

අරමුණු ගැන කිසිම ආකාරයකින් අපිට තණ්හාවක් ඇතිවන්නට හේතුවක් නැහැ.

එතකොට ඒ අතීතයේ දකින ලද රූප පිළිබඳව අපිට සංඥාවක් හරි, වේදනාවක් හරි, තණ්හාවක් හරි ඕන එකක් දැන් ඇතිකර ගන්නට පුළුවන්. ඒ රූපය ගැන සංඥා ඇතිකර ගන්නට, එදා සතුවක් අත්දැක්කා නම් අදත් ඒක මනසින් දැකලා හිතෙන් සතුවු වෙන්නට, ඒක පිළිබඳ එදා තණ්හාවක් ඇතිවුනා නම් අදත් තණ්හාවක් ඇති කරගන්නට පුළුවන්. එතකොට මේ දැන් ඇතිවෙන ඒ ඔක්කොම අපේ සිත තුළ යි ක්‍රියාත්මක වන්නේ. අපි එදා දැකපු ඒ පණ ඇති හෝ පණ නැති දේවල් සම්පූර්ණයෙන් දැන් නැත්තටම නැතුවා වෙන්නටත් පුළුවන්; සම්පූර්ණයෙන් වෙනස්වෙලා තිබෙන්නටත් පුළුවන්. මේකෙන් ඉතාමත්ම පැහැදිලිව තමන්ට තේරෙන්නට ඕනෑ තමන්ගේ සිත තුළ ඇතිවෙන සිතුවිලි ධර්ම සමූහයක් මෙතන තිබෙන්නේ, වෙන දෙයක් නො වෙයි කියලා.

අපි හිතමු අනාගතය ගැන. අනාගතයේ බලන්නට යන රූපයක්. කවදාවත් අපි දැකලත් නෑ, අහලත් නෑ, මෙහෙම රූපයක් තිබෙනවා කියලා අපි දන්නෙත් නෑ, අපිට යම්කිසි කෙනෙක් කියනවා මෙන්න මෙහෙම ලස්සන රූපයක් තිබෙනවා, ලස්සන කෙනෙක් ඉන්නවා, මොනවා හරි එහෙම එකක් කියනවා, එහෙම කිව්වාම, අපිට යන්නට ඕනෑ, දකින්නට ඕනෑ, බලන්නට ඕනෑ වැනි අදහසක් පහළවන කොට තණ්හාවක් තමාගේ සිත තුළ ඇතිවන්නට පුළුවන්. ඒ තණ්හාව ඇතිවෙන කොට මේ රූපය තමන් තාම දැකලවත් නැහැ. තණ්හාව ඇති වුනේ තමන්ගේම සිත තුළින් කියන කරුණ ඒකෙන් ඉතාමත්ම පැහැදිලිව මේ අයට තේරෙන්නට ඕනෑ.

මේ වගේම තමයි වර්තමානයේ දකින රූපත්. වර්තමානයේ රූපයක් දකින කොටත් තණ්හාව ආදී නාම ධර්ම සියල්ලම තමාගේ සන්තානය තුළ යි පහළවන්නේ. **දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය බාහිර රූප තුළ නො වෙයි තිබෙන්නේ, බාහිර ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඓද්‍රියබ්බ, වැනි අරමුණු තුළ නො වෙයි තිබෙන්නේ, තමාගේ සිත තුළ යි ක්‍රියාත්මක**

වන්නේ කියන කාරණාව ඉතා පැහැදිලිවම තේරුම් ගත යුතු කරුණක්.

ඇහට පෙනෙන රූප දැක්කාට පස්සේ ඇතිවෙන තමන්ගේ පංචස්කන්ධ ධර්ම වලට ඇලෙන කොට, සාමාන්‍ය ලෝක සත්වයා හිතන්නේ ඇහට පෙනෙන රූපයට ඇලෙනවය කියලා. **ඇහට පෙනෙන රූපය කියන්නෙත් තමන්ගේ පංචස්කන්ධ ධර්ම.** මේක ටිකක් ගැඹුරු කථාවක්, හොඳින් තේරුම් ගන්න බලන්න. දැන් ඇහට රූප පේනවා. රූප බාහිර එකක්. තමන්ගේ එකක් නො වෙයි. තමාගේ ඇඟ ගත්තොත් ඒකත් මෙතන දී බාහිර කියලා ගන්නට පුළුවන්. අජ්ඣන්තික, බාහිර හේදයේ ගැඹුරු අවස්ථා තිබෙනවා. ඒක තේරෙන්නේ විමුක්ත සිතක් උද්ගත කර ගත්ත කෙනකුට පමණ යි. විමුක්ත සිතක් උද්ගත වූ කෙනකුට ඒ විමුක්ත සිතින් බැහැර දේවල් ඔක්කොම බාහිර ධර්ම වශයෙන් පෙනෙන්නේ. තමන්ගේ රූප ස්කන්ධයත් බාහිර; වේදනා, සංඥා, සංස්කාර, විඥානත් බාහිර ධර්ම. කෙසේ වෙතත් අපි ඇහට පෙනෙන බාහිරම රූපයක් ගමු, තමන්ගේ ඇඟ නැතුව මේ අයට තේරෙන විධියට. මේ රූපය දකින කොට අපේ සිත තුළ නාම ධර්ම ඇතිවෙලා ඒ රූපය මනසින් ස්පර්ශ කළේ නැත්නම්, ඒ රූප අපිට අරමුණක් නො වෙයි. කිසිසේත්ම ඒක අරමුණක් වන්නට බැහැ.

අපිට යම්කිසි රූපයක් අරමුණක් වීමට නම්, ඒ රූපය පිළිබඳ සිතුවිලි ඇතිවන්නට ඕනෑ. රූපය දැකලා හරි, අහලා හරි, කොයි ආකාරයෙන් හරි විඥාන ස්කන්ධය, සංඥා ස්කන්ධය, වේදනා ස්කන්ධය, සංස්කාර ස්කන්ධය ආදී නාම ස්කන්ධ ධර්ම පහළවන්නට ඕනෑ. ඇහට රූපය පෙනෙනවා කියන්නේ තමන්ගේ සිත තුළ එවැනි නාම ධර්ම ඇතිවී නැතිවී යාමක්. ඒ නාම ධර්ම වලට අනුකූලව තමන්ගේ කයත් ක්‍රියාත්මක වන විට රූපස්කන්ධයත් ඇතිවෙනවා. එතකොට බාහිර රූපාරම්මණ කියලා කීවට, ඒ රූපාරම්මණ තමන්ගේ සන්තානය අනුව බලන කොට රූපාරම්මණයක් වීමට නම්, ඒ පිළිබඳ සිතුවිලි, නාම ධර්ම අනිවාර්යයෙන්ම පහළවිය යුතු ම යි. එතකොට

ඒ සිතුවිලි පහළවීම හැර මෙතන බාහිර රූපයක් කියලා එකක් තමන්ගේ සන්තානය තුළ නැහැ.

ඒ වගේම තමයි බාහිර ශබ්ද අරමුණු. බාහිර ශබ්ද අරමුණු තිබෙනවා; තිබුණට තමන්ගේ සන්තානය අනුව බලන විට බාහිර ශබ්ද අරමුණු කියලා දෙයක් නෑ. සත්‍ය වශයෙන් තිබෙන්නේ තමන්ගේ නාම ධර්ම ඇතිවීමක් පමණ යි. ඒ විධියම යි ගඳ සුවඳ, රස, ස්පර්ශ ඔක්කොම දේවල්. එතකොට මේ **රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බ ආදී අරමුණු හුදු නාම ධර්ම පමණක් ය** කියන අවබෝධය ඇති කර ගන්න. ඒ නාම ධර්ම අපි විග්‍රහ කරලා බැලුවොත්, පැහැදිලිවම පේනවා එතන තිබෙන්නේ පංචස්කන්ධ ධර්මය කියලා. එතකොට අපි රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බ, ධර්ම ආදී වශයෙන් ගත්තේත් පංචස්කන්ධ ධර්ම; ඒවට ඇලෙනවා තණ්හාවෙන් බැඳෙනවා කියලා ගත්තේත් පංචස්කන්ධ ධර්ම. තමන්ගේ ම පංචස්කන්ධ ලෝකය යි මෙසේ අල්ලන්නේ; තමන්ගේ ම පංචස්කන්ධ ලෝකයට යි ඇලෙන්නේ; තමන්ගේ ම පංචස්කන්ධ ලෝකය කෙරෙහි යි මෙතනදී තණ්හාව උපාදාන ආදී ධර්ම ජනිත වන්නේ. මෙන්න මේ කරුණ පැහැදිලිවම තේරුම් ගන්නට ඕනෑ. දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය ප්‍රභාණය කරන්නට කටයුතු කරන අයට මේ කරුණු ඉතාමත්ම අවශ්‍ය යි.

එතකොට ඒ විධියට හරියට පෙනී තමන්ගේ ඇස, කණ, නාසය, දිව, ශරීරය, මනස කියන මේ ඉඤ්ඤා භයටම මේ ගැන හොඳ අවබෝධයක් ඇති කර ගත්තාට පස්සේ, තමන්ටම තේරෙන්නට ඕනෑ කොයි අවස්ථාවේ කුමන දෙයක් කළත් සිදු වන්නේ මේ පංචස්කන්ධ ධර්ම ඇතිවීමක් නැතිවීමක් පමණ යි නේද, වෙන දෙයක් නැහැ නේද කියලා. දිගින් දිගටම ඒ පංචස්කන්ධ ධර්ම ඇතිවී-ඇතිවී, නැතිවී-නැතිවී යනවා. ඔව්වරයි සිදු වන්නේ. ඒක හරියට තේරෙනවා නම්, ඉඤ්ඤායන්ට බාහිර අරමුණු හමුවන කොටම තමන්ට හැඟෙනවා, අවබෝධ වෙනවා, මගේ හිත තුළ නාම ධර්ම ටිකක් ඇතිවෙලා නැතිවෙලා යාම හැර මෙතන වෙන දෙයක් නැහැ කියලා.

අපි හිතමු ඇහට ලස්සන රූපයක් දැකලා ආශාව ආදී විත්ත සංස්කාර ධර්ම ජනිත වෙනව යි කියලා. එතකොට තමන්ටම තේරෙනවා නම්, මේ තමන්ගේ සිත තුළ සිතුවිලි ටිකක් ඇතිවෙලා නැතිවෙලා යාමනේ තිබෙන්නේ කියලා, ඒ රූපයේ මොන අගයක් ද තිබෙන්නේ, මොන වටිනාකමක් ද තිබෙන්නේ? ඒ සිතුවිලි ටික ඇතිවුනේ නැත්නම්, ඒ රූපයේ කිසිම වටිනාකමක් නෑ. අපි ඒ රූපය දැකලා ලස්සනයි, ලස්සනයි, කියලා හිතනවා, කියනවා යැයි හිතමු. ඒකත් තමන්ගේම පංචස්කන්ධ ලෝක ධර්මයන් ක්‍රියාත්මක වීමක්. මොකද? වක්ඛු විඤ්ඤාණය පහළ වුනා. රූපය පිළිබඳ සංඥාවක් ඇතිවුනා ලස්සනයි ලස්සනයි කියලා. ඒක නිසා ඒක දැක්කට පස්සේ වේදනාව ඇතිවෙනවා. ඒවට තණ්හාව ඇතිවෙනවා. ඉතිං ඔය විධියට සිත ක්‍රියාත්මක වෙනවා. එතකොට **යම්කිසි දෙයක් ලස්සනයි, ලස්සනයි කියලා කියනවා නම් ඒකත් තමන්ගේම පංචස්කන්ධ ධර්මයන්. බාහිර රූපයක ලස්සනක් නැහැ.** මේවා ගැඹුරු ධර්ම කාරණා. මේ අයට කවදා හරි දවසක අපි කියන්නේ මොනවද කියලා තේරේවි.

අපි හිතනවා කැත ඉතා පිළිකුල් දෙයක් දැකලා පිළිකුල් පිළිකුල්, කැතයි කැතයි කියලා, එහෙම හිතනකොට ඒකත් බාහිර දෙයක තිබෙන පිළිකුල් භාවයක් නො වෙයි. තමන්ගේ සිත තුළ පහළවෙන පංචස්කන්ධ ධර්මයන් එතන තිබෙන්නේ. ඒකයි බුදුහාමුදුරුවෝ කියන්නේ 'සචේ ආකඛ්ඛති අප්පටික්කුලේ පටික්කුල සඤ්ඤී විහරෙය්‍යන්ති, පටික්කුල සඤ්ඤී තත්ථ විහරති' ආදී වශයෙන්. කෙනකුට පිළිකුල් නැති දේවල් පිළිකුල් වශයෙන් බල බලා ඉන්නට ඕනෑ නම්, පිළිකුල් වශයෙන් බලන්නට පුළුවන්. ඕකේ අනිත් පැත්තත් කියනවා. 'සෝ සචේ ආකඛ්ඛති පටික්කුලේ අප්පටික්කුල සඤ්ඤී විහරෙය්‍යන්ති, අප්පටික්කුල සඤ්ඤී තත්ථ විහරති,' යම්කිසි පිළිකුල් දෙයක් පිළිබඳව පිළිකුලක් නැතිව බල බලා ඉන්නට ඔහු කැමති නම්, කිසිම පිළිකුලක් නැතිව ඉතා පිළිකුල් ඒ දෙසත් බලාගෙන ඉන්නවා. 'සචේ ආකඛ්ඛති පටික්කුලේව අප්පටික්කුලේව තදුහයං අභිනිවජ්ජෙත්වා උපෙක්ඛකෝ විහරෙය්‍යං සතෝ සම්පජානෝති,

උපෙක්ඛකෝ තත්ථ විහරති සතෝ සම්පජානෝ' ඕනෑ නම් පිළිකුල් හා පිළිකුල් නැති මේ දෙක පිළිබඳවම උපේක්‍ෂාවෙන් වාසය කරන්නටත් පුළුවන්. එතකොට **කැතයි කිව්වත්, ලස්සනයි කිව්වත් තමන්ගේම පංචස්කන්ධ ධර්මයි කියලා තේරෙනවා නම්, මොන කැතක් ද, මොන ලස්සනක් ද තිබෙන්නේ.** ඒක අරමුණ තුළ තිබෙනවා කියන මුළාව තිබෙන තාක් කල් ඔව්ට ඇලෙනවා. මං කිව්වනේ තණ්හාව ඇතිවන්නෙන් අවිද්‍යාව නිසයි කියලා. මේ කරුණ සාමාන්‍ය කෙනකුට අවබෝධ කරගන්නට අපහසු වන්නට පුළුවන්, නමුත් ගැඹුරින්, නුවණින් කල්පනා කරන කොට මේ අයටම තේරේවි.

එතකොට මේ විධියට රූපාදී විවිධ අරමුණු ගැන තමන් කොයි ආකාරයෙන් හරි සිතුවිලි ඇති කර ගත්තත් ඒ ඔක්කෝම තමන්ගේම පංචස්කන්ධ ධර්ම පමණ යි.

අපි හිතමු කෙනෙක් ඇවිල්ලා අපිට හිරිහැර පීඩා කරදර කරනවා කියලා. උදාහරණයක් වශයෙන් ගනිමු අපිට අමනුෂ්‍යයෙක් ඇවිත් කරදර කරනවා කියලා. අපි හිතනවා මේ මගේ අභවලා කරදර කරනවා, අභවලා කරදර කරනවා, මේ අමනුෂ්‍යයා කරදර කරනවා කියලා. එතන සම්පූර්ණයෙන් මුළාවක් තිබෙන්නේ. එතන තිබෙන්නේ තමන්ගේ පංචස්කන්ධ ධර්ම ඇතිවීමක් නැතිවීමක් පමණ යි. තමන්ගේ නෑදෑයෙක් ඇවිල්ලා කරදර කරනවා කියලා අපි උදාහරණයට ගත්තේ. එහෙම කරදර කරන කොට දුක්ඛ සහගත කාය විඤ්ඤාණය පහළවෙනවා. එතකොටම මේක දුකක් කියන හැඟීමක් ඇතිවෙනවා. ඒ වගේම සංඥාවක් ඇතිවෙනවා 'මේ මගේ අභවලා, අභවලා' ආදී වශයෙන්. සමහර විට ඒක පිළිබඳ ගැටීමක්, ඒක නැති කර ගැනීමට හැඟීමක්, මොනවද මේකට කරන්නේ ආදී විවිධ විත්ත සංස්කාර ඇතිවෙනවා. තමන්ගේම පංචස්කන්ධ ධර්මයන් ඇතිවී-ඇතිවී, නැතිවී-නැතිවී යාමක් මේ සිදු වන්නේ. බාහිර ඒවා නැහැ කියන කාරණාව නො වෙයි, මෙතන සිදුවන පරමාර්ථමය ක්‍රියාදාමය යි අපි මේ මතු කර කර, මතු කර කර පෙන්න්නට හදන්නේ. ඒක තේරුම් ගන්න.

භාවනා කරන අයට මාර උවදුරු එනවා, බොහෝ විට පීඩා ආදී කරදර කරනවා. භාවනාවෙන් ප්‍රතිඵල ගන්නට පුළුවන් කෙනකුට තමයි එහෙම වෙන්නේ. එල ඇති රුකට යි ගල් වදින්නේ කියලා ගමේ ගොඩේ තිබෙනවා ප්‍රස්ථාව පිරුළක්. නිකන් ගස්වලට ගල් ගහන්නේ නැහැ කොල්ලෝ ගිහිල්ලා. ඒවගේම මාරයාත් ඔය නිකන් අයට කරදර කරන්නට යන්නේ නැහැ. තමන්ට මාර්ග එල ලබන්නට පුළුවන් නම්, අන් අයට මාර්ග එල ලබා දීල නිවනට පත් කරවන්නට පුළුවන් නම්, එවැනි අයට තමයි මාරයා චූන් කරදර කරන්නේ. එතකොට එවැනි කරදර එනකොට සමහරවිට කරුණු නො දත් අය කල්පනා කරනවා වෙන්නට පුළුවන් මේ මාරයා ඇවිල්ලා, මේ මාරයා කියලා. ඒකත් තමන්ගේම පංචස්කන්ධ ධර්ම. වසවර්ති මාර දිව්‍ය පුත්‍රයා කියලා කෙනෙක් ඉන්නවා. ඒක වෙනම දෙයක්. ඒවා ක්‍රියාත්මක වෙන විට තමන්ගේම පංචස්කන්ධ ධර්මයනු යි මෙතන ක්‍රියාත්මක වන්නේ.

තමන්ගේ සතුරන් වශයෙන් සලකන අය ගැන “මොහු සතුරෙක්” කියලා හිතන්නට පුළුවන්, තමන්ගේ සතුරා පැත්තක ඉන්නවා. ඒක වෙනම දෙයක්, නමුත් ඒ ගැන සිහිපත් කරන කොට, කථා කරන කොට තමන්ගේම පංචස්කන්ධ ධර්ම ඇතිවීමක් නැතිවීමක් එතන තිබෙන්නේ. මේ විධියට බලන කොට සෑම දෙයක්ම මේ පංචස්කන්ධ ධර්ම ඇතිවී ඇතිවී නැතිවී නැතිවී යාමක් හැර වෙන මෙතන මොකක්වත් නැහැ කියන අවබෝධය ඇතිකර ගත යුතු යි.

මෙය ලෝකයේ සෑම සත්වයකුටම පොදු යි. දෙවියෙක් ගත්තත්, බ්‍රහ්මයෙක් ගත්තත්, මාරයෙක් ගත්තත්, අමනුෂ්‍යයෙක් ගත්තත් කාටත් පොදු යි. ඒ ඒ අයගේ පංචස්කන්ධ ධර්ම ඇතිවී ඇතිවී නැතිවී නැතිවී යාමක් හැර වෙන කිසිවක් නැහැ කියන කරුණ තේරුම් ගන්න. එතකොට මුළු විශ්වයේම යම්තාක් සත්වයෝ සිටිනවා නම් ඒ ඔක්කොම මෙන්න මේ විධියට පංචස්කන්ධ ධර්මයන්ගේ ඇතිවී ඇතිවී, නැතිවී නැතිවී යාමක් හැර වෙන දෙයක් නො වෙයි කියලා අවබෝධ කර ගත යුතු යි. මොකටද මේ තණ්හාව ප්‍රභාණය කිරීම සඳහා, දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය

ප්‍රභාණය කිරීම සඳහා. අපි මේ කියන්නේ දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය ප්‍රභාණය කිරීමේ ප්‍රායෝගික ක්‍රියාදාමයක්, ප්‍රායෝගික ක්‍රමයක්.

මේ විධියට තේරුණාට පස්සේ තණ්හාව ප්‍රභාණය කිරීම සඳහා කරන්නට තිබෙන්නේ ‘පංචසුපාදානස්කන්ධධෙසු උදයබ්බයානුපස්සි විහරති’ පංචඋපාදානස්කන්ධයේ ඇතිවීම නැතිවීම, බල බලා, බල බලා වාසය කිරීම යි. ඒවා අනිත්‍යයි අනිත්‍යයි කියලා හිතනවා නො වෙයි, හිත හිතා ඉන්නවා නො වෙයි, මේ පංචස්කන්ධ ධර්ම අනිත්‍යයට යන විට අනිත්‍යයට යන බව දකිනවා. නිරුද්ධවී යන විට නිරුද්ධවී යන බව දකිනවා. ඒ ඒ ඤාණයේම ඇතිවී ඇතිවී, නැතිවී නැතිවී යන ආකාරය දැක දැකා ඉන්නවා.

උදාහරණ වශයෙන් අපි හිතමු ආනාපානසති භාවනාව කරනවා කියලා. ආශ්වාස කරනකොට ආශ්වාස හා සම්බන්ධ මුළු කයම ඇතිවී ඇතිවී, නැතිවී නැතිවී යනවා දකින්නට පුළුවන්. ප්‍රාශ්වාස කරනකොට මුළු කයම ඇතිවී ඇතිවී, නැතිවී නැතිවී යන ආකාරයත් දකින්නට පුළුවන්. මේක හරියට හිරි වැටිලා තිබෙන කකුලක් දිග හැරියට පස්සේ නලිය නලියා වෙනස් වන ආකාරය මේ අය ජීවිතයේ අත් දැකලා ඇති, අන්න ඒ විධියට මේ අනිත්‍යයට යාම කායික වශයෙනුත් දැනෙනවා සමාධි ප්‍රඥාව දියුණු කෙනකුට. ඒවගේම මනසටත් පෙනී යනවා මේවා ඔක්කෝම අනිත්‍යයි අනිත්‍යයි, අනිත්‍යයට යනවා ය කියලා.

මේ විධියට තමන්ගේ ශරීරය සෑම ඤාණයක් පාසාම අනිත්‍යයට යන හැටි දකිනකොට, තමන්ගේ ශරීරය වගේම තමයි ලෝකයේ යම්තාක් ශරීර තියෙන සත්වයෝ සිටිනවා නම් ඒ සියළුම සත්වයන්ගේ ශරීරත් සෑම ඤාණයක් පාසාම ඇතිවී ඇතිවී, නැතිවී නැතිවී යනවා කියලා ඒක බාහිර වශයෙනුත් දකිනවා. අජ්ඣන්තික වශයෙන් ඇති කර ගත් දැනුම බාහිර වශයෙනුත් අපි අත්වය ඥානයක් වශයෙන් ඇති කර ගන්නවා. මේ වගේම තමයි බාහිර රූපාරම්මණ. ඒ කියන්නේ අජීවී වස්තුවල තිබෙන රූප කොටස් ඔක්කොම ඇතිවී ඇතිවී, නැතිවී නැතිවී යනවා. මේ විධියට මුළු විශ්වයේම ජීවී අජීවී සියළුම රූප ධර්මයන් ඇතිවෙමින් නැතිවෙමින් යනවා දැක දැකා ඉන්නට පුළුවන්.

මෙහෙම දකින කොට තමන්ට තේරෙනවා මේ මොහොතේ තිබෙන රූප ඊළඟ ඝණය වනවිට නිරුද්ධ වෙනවා, ඒ ඝණයේ තිබෙන රූපත් එතනම නිරුද්ධ වෙනවා, ඊළඟ ඝණය වෙනකොට අළුත් රූප ගොඩක් තිබෙන්නේ කියලා. එතකොට මේ මුළු රූප ලෝකයම එක ඝණයකට සීමා වෙනවා, ආයු කාලය එක ඝණයක් වෙනවා. ඒක තමන් දකිනවා. එතකොට මේ ඝණයේ තිබුණු රූප ඔක්කොම මේ ඝණයේම නිරුද්ධ වෙලා, නිරුද්ධ වෙලා, නිරුද්ධ වෙලා මුළු විශ්වයේම රූප නිරුද්ධ වී යාම දැක්කොත් එහෙම, මුළු විශ්වයම හිස්වූ දර්ශනයක් සේ තමන්ගේ හිතට පෙනී යනවා. මේකට මම කියන්නේ විශ්ව ශුන්‍යතාවයක් ය කියලා. මුළු විශ්වයම හිස්ව පෙනී යන දර්ශනයක්. ඒකක් නාම ධර්මයක්.

එහෙම දකින කොට ඉතිරි වන්නේ ඒ නාම ධර්මය පමණ යි. ඒ දෙස දැන් බලන කොට මේ නාම ධර්මයත් වහ වහා, වහ වහා, ඇතිවී ඇතිවී, නැතිවී නැතිවී යන හුදු නාම සංස්කාර ධර්මයක් පමණක් බව තේරෙනවා. තමන්ගේ වගේමයි බාහිර විශ්වයේ සෑම සත්වයකුගේම නාම සංස්කාර ධර්ම. මාරයාගෙන් එහෙම යි, බුන්මයන්ගෙන් එහෙම යි, දෙව්වරුන්ගෙන් එහෙම යි, අමනුෂ්‍යයන්ගෙන් එහෙම යි, මනුෂ්‍යයන්ගෙන් එහෙම යි, තමන්ගේ හතුරු මිතුරු මිනෑම සත්වයකුගේ සිතේ ස්වරූපය ඔකයි. ඇතිවී ඇතිවී, නැතිවී නැතිවී යනවා. තමන්ගේ සිතත් ඇතිවී ඇතිවී නැතිවී නැතිවී යනවා. මේ ඝණයේ තිබෙන සිත ඊළඟ ඝණය වන විට නැහැ. ඊළඟ ඝණයේ තිබෙන සිත ඊළඟ මතු ඝණය වන විට නැහැ. සෑම ඝණයක් පාසාම නිරුද්ධ වෙවී නිරුද්ධ වෙවී යනවා.

ඉස්සෙල්ලා මුළු විශ්වයේම රූපස්කන්ධය සම්පූර්ණයෙන්ම නිරුද්ධ වී ගිය ආකාරය දැක්කා, දැන් මේ නාමස්කන්ධයේ නිරෝධය දකිනවා. එලෙසින් ඒ නාම රූප දෙකේම නිරෝධය දකිනකොට තමන්ගේම සිතට පැහැදිලිවම පෙනී යනවා කෝ සත්වයෙක්, කෝ ආත්මයක්, කෝ ජීවයක් කියලා. කිසිම සත්වයෙක් නැහැ. මේ ඔක්කෝම මිථ්‍යා, සම්පූර්ණ අවිද්‍යාවක් තිබෙන්නේ මෙතන, ඔක්කොම අනාත්මයි කියලා අවිද්‍යාවත් දර්ශනය වෙමින්ම නාම රූප ධර්මයන් ඔක්කොම නිරුද්ධවී ගියා වැනි සියුම්

දැනීමක් පමණක් ඉතිරිවන තත්ත්වයකට මෙවිට සිත පත්වෙනවා.

මෙන්න මේ විධියට හරියට අත්දකින කෙනකුට මේ පාඨය ප්‍රත්‍යක්ෂ ලෙස අවබෝධ වෙනවා. 'නාහං ක්වචනි කස්සචි කිඤ්චනත්තස්මිං, නච මම ක්වචනි කස්මිචි කිඤ්චනත්තථිති' කියලා තමන්ටම අවබෝධ වෙනවා. තමන්ගේ පංචස්කන්ධ ධර්ම වලට මේ ලෝකයේ කිසිම කෙනකුට අයිති කාරයෙක්, නැදැකමක්, සම්බන්ධතාවයක් මොකක්වත් නැහැ. ඒක තමන්ම දකිනවා. ඒ වගේම බාහිර ලෝකයේ කිසිම කෙනෙක් හෝ කිසිම දෙයක් සමඟ කිසිම නැදැකමක්, කිසිම සම්බන්ධකමක් තමන්ට නැහැ කියලා පැහැදිලිව දකිනවා. මේ විධියට සම්පූර්ණ ශුන්‍ය දර්ශනයක් අත් දකිනවා.

එහෙම අත්දකින කොට දැන් ශුන්‍යභාවයක් පමණ යි තිබෙන්නේ. මේකේ හිස් බවක් තිබෙනවා, එය අරමුණු කරගෙන පවතින දැනීමක් තිබෙනවා. මේ හිස් බවත් සිතට දැනෙන නාම ධර්මයක් පමණ යි. මේ නාම ධර්මයන්ගේ නිරුද්ධ වී යාම පෙනෙන විටම නිවනට සිත පත්වෙනවා.

මෙලෙසින් නිවනට සිත පත් කර ගන්නකොට ඒ ඒ මාර්ගයට අනුකූල වන ආකාරයෙන් තණ්හාව ඝණය වෙනවා, සෝවාන් වෙන කොටත් යම්කිසි ප්‍රමාණයකට තණ්හාව ඝණය වෙනවා. සකාදාගාමී වෙන කොටත් එහෙම යි. අනාගාමී වෙන කොටත් එහෙම යි. රහත් වෙන කොට තණ්හාව සම්පූර්ණයෙන් ඝණය වෙනවා. සෝවාන් වෙනකොට සක්කායදිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බතපරාමාස කියන සංයෝජන ධර්මයන් ඝණය වී යන බව මේ අය දන්නවා, මේ හා සම්බන්ධව පහළවෙන තණ්හාවත් එතකොට නිරුද්ධ වෙනවා. ඊළඟට සකාදාගාමී වෙනකොට කාමරාග පටිස කියන සංයෝජන ධර්මයන් තුනී වෙන නිසා, ඕළාරික කාමරාග පටිස සම්බන්ධයෙන් පහළවෙන තණ්හාව එවිට නැතිවෙනවා. ඊළඟට අනාගාමී වූනොත් කාමරාග පටිස සම්පූර්ණයෙන්ම ප්‍රහීණ වෙනවා. ඒ කාමරාග පටිස සම්පූර්ණයෙන්ම ප්‍රහීණ වන විට ඒ පිලිබඳ තණ්හාව සම්පූර්ණයෙන්ම ඝණය වී යනවා. රහත් වෙන කොට රූපරාග අරූපරාග වශයෙන් නාමස්කන්ධය හා රූපස්කන්ධය කෙරෙහි පවත්නා ඇලීම ඇතුළු

විවිධ අනුපතර බෙදී ගිය තණ්හාව සම්පූර්ණයෙන්ම නිරුද්ධ වෙනවා. තණ්හාව නිරුද්ධ වීමට නම් මේ විධියට ප්‍රායෝගික වශයෙන් භාවනාවේ දියුණුවක් ලබන්නට ඕනෑ.

අඩුවශයෙන් පහළම මට්ටමින් හරි තණ්හාව ප්‍රභාණය කරපු කෙනෙකුට තේරුම් ගන්නට පුළුවන් ශක්තිය තිබෙන්නට ඕනෑ කොහොමද තණ්හාව තුළින් නැවත නැවත දුක ගෙන දෙන්නේ කියන කරුණ.

සාමාන්‍ය පාඨග්ජන ලෝක සත්වයා මේ කිසිවක් දන්නේ නැහැ. රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බ, ධම්ම කෙරෙහි ඒ නිසා ඇලෙනවා, තමන්ගේ රූපය කෙරෙහින් ඇලෙනවා. බාහිර දේ කෙරෙහින් ඇලෙනවා. බාහිර ලෝකයත් අල්ලා ගන්නවා, තමන්ගේ පංචස්කන්ධ ලෝකයත් අල්ලා ගන්නවා. මේවා උපාදාන කරනවා. මම ය, මගේ ය කියලා අල්ලා ගෙන, බදා ගෙන කටයුතු කරනවා. ඒ කටයුතු කරන ගමන් කායික ක්‍රියා කරනවා, වාචසික ක්‍රියා කරනවා, මානසික ක්‍රියා කරනවා. උදාහරණයක් වශයෙන් ඇහට රූපයක් දක තණ්හාවක් ඇතිවුනාට පස්සේ කායික ක්‍රියා කරන්නටත් පුළුවන්, වාචසික ක්‍රියා කරන්නටත් පුළුවන්, මානසික ක්‍රියා කරන්නටත් පුළුවන්, මේවා විස්තර කරන්නට අවශ්‍ය නැහැ, පැහැදිලිවම තේරෙන කරුණු. ඒ වගේම අනිත් ඉන්ද්‍රියයන්ටත් අරමුණු හමු වුනාට පස්සේ ඒ ආකාරයෙන් කටයුතු කරනවා. එතකොට මේ විධියට සංස්කාර ධර්ම ගලායාමක් තිබෙනවා.

මේ අයට කලින් අපි දුක්ඛ සත්‍යය ගැන කථා කලා. දුක්ඛ සත්‍යය ගැන රහත් නොවූ අයට සම්පූර්ණ අවබෝධයක් නැහැ. දුක්ඛේ අඤ්ඤාණං කියන ඒ කරුණත්, එය නො දැක්ක අවිද්‍යාවත්; දුක්ඛ සමුදයේ අඤ්ඤාණං දුක්ඛ සමුදය වශයෙන් මේ දැක්වූ කරුණු ගැන නො දත්කමත්, ඒ අවිද්‍යාවත් රහත් නොවූ අයගේ සිත තුළ ක්‍රියාත්මක වන නිසා, මරණ මොහොතේ දී "මම. මගේ" කියන හැඟීම ඔවුන් සම්පූර්ණයෙන් අයිත් කරලා නැහැ. මම ඉන්නවා, මගේ ආත්මයක් තිබෙනවා කියන හැඟීම යි තිබෙන්නේ. හවයේ රැඳී සිටීමේ ආශාව සම්පූර්ණයෙන් අයිත් කරලා නැති නිසා, හව ආශාවක් සිත තුළ තිබෙනවා.

බාහිර ලෝකයත් තමන්ගේ පංචස්කන්ධ ලෝකයත් උපාදාන කර ගෙන අල්ලාගෙන සිටින උපාදානයත් සිත තුළ ක්‍රියාත්මක වෙනවා, ඊට අමතරව කුශලාකුශල කර්ම සංස්කාර රැස් කරලා ඒවා උපාදාන කරගෙන සිටිනවා. සිත තුළ නිරායාසයෙන් සිතුවිලි ගලා යාමේ ශක්තියක් තිබෙනවා. මේ ආදී කරුණු නිසා, මැරෙණ මොහොත වෙන කොට හවයේ රැඳී සිටීමේ හව ආශාව යි ප්‍රධාන වශයෙන් තිබෙන්නේ. පංචස්කන්ධ ලෝකයටම ඇලිලා බැඳිලා උපාදාන කරගෙන යි සිටින්නේ. මේක නිසා මරණයෙන් සිත නිරුද්ධ වෙන කොට, මරණයට පෙර ඤාණයේ පැවැති කර්ම විඥානයට අනුව ඊළඟ සිත ඊළඟ හවයේ ගිහිල්ලා පහළවනවා. ඊට පස්සේ සංසාරික දුක් විඳින්නට සිදු වෙනවා. නැවත නැවත ඉපදෙන ඉපදෙන වාරයක් වාරයක් ගානේ නැවත නැවත සංසාරික දුක් ඔහුට අත්දකින්නට සිදු වෙනවා. මේ විධියට තණ්හාව තුළින් දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය මෙලෙසින් ජනිත වෙනවාය කියන කාරණාව දකින්නට පුළුවන්. මෙහි දී පැහැදිලිවම තිබෙන්නේ තණ්හාවට වඩා අවිද්‍යාව. අවිද්‍යාව තුළින් තණ්හාව ක්‍රියාත්මක වන ආකාරය එවැනි කෙනෙකුට දකින්නට පුළුවන්.

රහත් වූ කෙනෙකුට නම්, මේක ඊට වඩා ගැඹුරෙන් දකින්නට පුළුවන් ශක්තිය ලැබෙනවා. රහත් වෙච්ච කෙනෙකුට විමුක්ත සිතක් උදා වෙලා තිබෙන්නේ. ලෝකයේ ඔක්කොම දේවල් අතහැරලා සිටින්නේ. මේ පංචස්කන්ධ ලෝකය සම්පූර්ණයෙන් නැතිවී යාම තරම් උතුම් දෙයක් එවැනි කෙනෙකුට නැහැ. කොයි ලෝකයකවත් මේ නාම රූප ධර්මයන් පහළවන්නට සුදුසු නැහැ, මේවා අතහැරිය යුතු යි, නැතිවිය යුතු යි කියන හැඟීම යි ඒ අයගේ සිත තුළ තිබෙන්නේ. එතකොට එවැනි අයකුට මේ ඔක්කොම දේවල් සිතීන් අතහරින්න එක ඤාණයකින් පුළුවන්කම ලැබෙනවා. සියල්ල මම අතහරිනවා කියා සිතන කොටම විමුක්ත සිත උද්ගත වෙනවා.

එවැනි කෙනෙක් මරණයට පත් වෙන විට, ඔහුගේ සිත තුළ මම කියන හැඟීම නැහැ, මගේ කියන හැඟීම නැහැ, ඒ සියල්ලම කෙරෙහි

තිබෙන ආශාව සම්පූර්ණයෙන්ම නැත්තටම නැති කරලා තිබෙන්නේ, ඔහුට පැහැදිලිවම තේරෙනවා තමන්ගේ මේ ඇඟ සහ සිතේ ඒ වගේම මේ විමුක්ත සිතේ පැවැත්ම පවතින්නේ අතීතයේ කරන ලද පුනර්භවය ගෙන දුන් කර්ම ශක්තිය සහ මේ පණ ටික පවතින නිසා බව. මේ ප්‍රාණයයි කර්මයයි කවදා හෝ දවසක ස්වාභාවික වශයෙන් මෙන්න මෙලෙසින් නිරුද්ධ වෙනවා. මෙලෙසින් නිරුද්ධ වෙන විට මේ සිත සම්පූර්ණයෙන්ම නිවී යනවා. ඒ නිවී යනකොටම, මේ අවස්ථාවේ දී තමා අත් දකින නිවන අත්දකින්නටත් දැනීමක් තිබෙන්නට ඕනෑ, මේ දැනීම සම්පූර්ණයෙන්ම නිවුනට පස්සේ නිවනත් නිරුද්ධ වෙනවා, එතකොට ලෞකික ලෝකෝත්තර කියන ලෝක දෙකම කඩාගෙන හැලෙනවා.

මෙන්න මේ තත්ත්වය දකින කොට මුළු ශරීරයම සම්පූර්ණයෙන්ම ශීතල වෙලා යනවා. ‘සීතිභූතෝස්මී නිබ්බූතෝ’. එවැනි කෙනාට පැහැදිලිවම තේරෙනවා තමන්ගේ ශරීරයත් අත්හරිනවා, බාහිර ලෝකයත් සම්පූර්ණයෙන්ම අත්හරිනවා, නිවනත් අත්හරිනවා, කුමක් ද මං උපාදාන කරන්නේ, උපාදාන කරන්නට කිසිවක් නැහැ, තමන්ගේ සිත තුළ කිසිම උපාදානයක් නැහැ නේද කියන කරුණ පැහැදිලිවම පෙනී යනවා. එතකොට තමන් මොකකට ද ආශා කරන්නේ? මේ සියල්ල ම නිරුද්ධ වෙලා යනවා. තමන්ගේ පංචස්කන්ධ ලෝකයමත් නිරුද්ධ වී යනවා. බාහිර ලෝකයත් සම්පූර්ණයෙන්ම නිරුද්ධ වී යනවා, නිර්වාණ ධාතුවත් නිරුද්ධ වී යනවා. කුමක් කෙරේද ආශාවක් තිබෙන්නේ ‘යෝ තස්සායේව තණ්හාය අසේස විරාග නිරෝධෝ වාගෝ පටිනිස්සග්ගෝ මුත්ති අනාලයෝ’ මේ ආශාවේ අණු මාත්‍රයක්වත් නැතුව, ශේෂ මාත්‍රයක්වත්, අල්ප මාත්‍රයක්වත් නැතුව සම්පූර්ණයෙන්ම දැන් නිරුද්ධ වෙලා ඇති බව තේරෙනවා.

එහෙම තේරෙන කොට මෙතනින්ම මේ නාම ධර්ම නැවත නූප්දන ආකාරයෙන් ම නිවී යන බව ඔහු දකිනවා. මෙතන රහත් වූ කෙනෙක් මැරෙනවා නො වෙයි, තමා මැරෙනවා නො වෙයි, තමන්ගේ ආත්මයක් මැරෙනවා නො වෙයි, දුක්ඛ සත්‍යය දුක්ඛ සමුදය සත්‍යයෙන් වෙන් වෙනවා. ඒකයි සිදු වන්නේ, දුක්ඛ සත්‍යයෙන්, දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය

වෙන් වෙනවා. ඊට පස්සේ නැවත දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය ක්‍රියාත්මක වන්නෙන් නැහැ, දුක්ඛ සත්‍යය ඒක නිසා ජනිත වන්නෙන් නැහැ. නැවත ඉපදීමත් නැතිවී යනවා.

ඒක නිසා එවැනි කෙනකුට රහත් වූ කෙනෙක් මැරෙනවා කියන හැඟීමක්වත් නැහැ. රහත් වූ කෙනෙක් මැරුණට පස්සේ උපදිනවා ද නැවත උපදින්නේ නැද්ද ආදී එහෙම හැඟීමකුත් එන්නේ නැහැ, මොකද, මෙතන මැරෙන්න ඉස්සෙල්ලත් රහත් වූ කෙනෙක් නැහැ, හුදු පංචස්කන්ධ ධර්මයන් ගේ පැවැත්ම පමණ යි පවතින්නේ, විමුක්ත සිතක් තිබෙනවා. ඒකත් දැනීම මාත්‍රයක්. ඒකත් විඥාන ස්කන්ධයට අයත් ධර්මයක්. රහත් වූ කෙනෙක් කියලා කියන්නට හිතන්නට කෙනෙක් නැහැ, සත්වයෙක් නැහැ, පුද්ගලයෙක් නැහැ. තමා රහත් වූ කෙනකු යන හැඟීමක් නැහැ, මානයක් කොහෙත්ම ගැවෙන්නට ඉඩක් ඇත්තේම නැහැ. ඒ නිසා මැරුණට පස්සේ කොහොමවත්ම රහතන් වහන්සේ කෙනෙක් මැරුණයි පිරිනිවන් පෑවයි කියන්නට දේකුත් නැහැ. ඒ තත්ත්වය හරියටම පැහැදිලිවම තමන්ට තේරෙනකොට තමන්ගේ ජාතිය ඝයවී යන ආකාරය දකිනවා.

ඒ වගේම ලෞකික ලෝකෝත්තර දෙකම කඩාගෙන නැතිවී යන ආකාරය තේරෙනවා. අනුපාදා - මේ උපාදාන සම්පූර්ණයෙන්ම විරහිත වූ ආකාරය තමන්ට තේරෙනවා. ඒ වගේම එවැනි කෙනකුට පැහැදිලිවම තේරෙනවා තණ්හාය අසේස විරාග නිරෝධෝ තණ්හාවේ ශේෂ මාත්‍රයක්වත් නැතිව සම්පූර්ණයෙන්ම නිරුද්ධ වුනාය කියන කරුණ, එවැනි කෙනාට මේ තමන් මැරෙනවා ය, නැත්නම් රහතන් වහන්සේ කෙනෙක් මැරෙනවා ය කියන කථාව නො වෙයි තිබෙන්නේ. මෙතන තිබෙන්නේ පහතක් තිබෙනවා, පහතක් නිවුනා කියනවා වගේ (බුදුහාමුදුරුවෝ කියලා තිබෙනවා ඒ උපමාව) නිවී යාමක්. දුක්ඛ සත්‍යයෙන්, දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය ඇත්වීමක් සිදු වන්නේ. එවැනි කෙනකුට එයින් එහාට කරන්නට දෙයක් නැහැ කියන කරුණ පැහැදිලිවම අවබෝධ වෙනවා. ‘බිණා ජාති’- ජාතිය ඝය කලා. ‘වුසිතං බුන්ම වරියං’- බුන්මවාරි ජීවිතය නිම කලා. ‘කතං කරණියං’- කළයුතු දේ කලා. ‘නාපරං

ඉන්ප්‍රතිකාශන ප්‍රජානන - මීට පසුව කරන්නට දෙයක් නැහැ කියන එක පැහැදිලිවම අත්දකිනවා. ප්‍රජානන කියන්නේ කල්පනා කරනවා නො වෙයි. පැහැදිලිවම අත්දකිනවා.

එහෙම අත්දකිනකොට ඔහුට ජේනවා තමන්ගේ අතීතයේ කරන ලද පුනර්භවය ගෙන දුන්න කර්ම ශක්තිය තිබෙන තාක් කල්, ඒ වගේම මේ ජීවිතය පවත්වාගෙන යෑමේ ජීවිත ශක්තිය, පණ ටික තිබෙන තාක් කල් මේ ධර්මතාවයන් ක්‍රියාත්මක වෙනවා. මේ දෙකෙන් කවරක් හරි, කර්මය හෝ ජීවිත ශක්තිය හෝ නැත්නම් මේ දෙකම හරි ගෙවුනට පස්සේ ඒ ඔක්කොම නිවිලා යනවා. 'තේලඤ්ච පටිච්ච වට්ටිඤ්ච පටිච්ච තේලජ්ජදීපෝ ක්‍රියායෙයා, තස්සේච තේලස්සච වට්ටියාව පරියෝදානා අනාහාරෝ නිබ්බායෙයා. ඒවමේච බෝ භික්ඛවේ භික්ඛු කායස්ස හේදා උද්ධං ජීවිත පරියෝදානා ඉධෙව සබ්බ වේදයිතානි අනභිනන්දිතානි සීතිභවිස්සන්තීති ප්‍රජානනි' තෙල් ටිකත් වැටියත් නිසා යම්කිසි පහනක් දැල්වෙනවා නම් ඒ තෙල් ටික නැතිවුනාට පස්සේ, නැත්නම් තිරය සම්පූර්ණයෙන්ම නැතිවුනාට පස්සේ, නැත්නම් තිරයයි තෙල් ටිකයි දෙකම නැතිවුනාට පස්සේ, ඒක දැල්වෙන්නට ආකාරයක් නැති නිසා පහන නිවී යනවා. අන්න ඒ වගේ කර්මයයි ප්‍රාණයයි නිරුද්ධ වෙලා කය බිඳිලා මරණයට පත්වුනාට පස්සේ මේ සියල්ලම නිවිලා යනවයි කියලා ඔහු දකිනවා.

'අහේදි කායෝ - නිරෝධි සඤ්ඤා
වේදනා සීතිභවිංසු සබ්බා
චූපසමිංසු සඛ්ඛාරා
විඤ්ඤාණං අත්ථමාගමා'

කය බිඳී යනවා. සංඥාවන් නිරුද්ධවී යනවා. සියළුම වේදනාවන් සම්පූර්ණයෙන්ම සීතිභවනය වෙලා නැත්තටම නැතිවී යනවා. සංස්කාර සම්පූර්ණයෙන්ම සිඳි නැතිවී යනවා. විඥානය සම්පූර්ණයෙන්ම නිරුද්ධ වී යනවා.

අන්න එවැනි කෙනා නිරුද්ධ වී ගියාට පස්සේ ඉතුරුවන දෙයක්

නැහැ. නිවන කියලා එදාට ඉන් පසුව ශේෂ වන දෙයක් නැහැ. පහනක් තිබෙනවා. පහන නිවෙනවා. නිවීමක් තිබෙනවා. නිවුනට පස්සේ මේ දේ නිවිලා තිබෙනවයි කියලා කියන්නට දෙයක් නැහැ. අන්න ඒ වගේ, පහනක් නිවෙනවා සේ, නිවී යනවා. රතන සූත්‍රයෙන් ඕක දක්වලා තිබෙනවා. නිබ්බන්ති ධීරා යථායං පදීපෝ කියලා. ඒ විධියට සම්පූර්ණයෙන්ම නිවී යනවා.එදාට සම්පූර්ණයෙන්ම දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය ප්‍රභාණය වන බව අත් දකින්නට පුළුවන්කම ලැබෙනවා. ඊට පෙර අවස්ථාවල දී ටික ටික හෝ තමා ලබා ඇති මාර්ග එල ශක්ති ප්‍රමාණයට අනුව තණ්හාව ක්‍ෂයවී ගිය ආකාරය දකින්නට පුළුවන්.

සාරාංශය

එතකොට මේ දක්වා අපි ප්‍රකාශ කළේ දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය ප්‍රභාණය කළ යුතු යි කියන කාරණාව සම්බන්ධයෙන් කෙසේ මේ දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය ප්‍රභාණය කළ යුතු ද කියන ඒ ධර්ම කරුණු පිළිබඳ ප්‍රායෝගික විස්තරයක්. දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය කියන්නේ තණ්හාව, නැත්නම් අවිද්‍යාව, නැත්නම් කර්ම සංස්කාර කියලා දක්වන්නට පුළුවන්. අවිද්‍යාව තමයි ඒ කරුණු තුනෙන්ම ප්‍රමුඛ වන්නේ. අවිද්‍යාව නිසයි අනෙක් සෑම ධර්මයක්ම ඇතිවන්නේ.

රූප තණ්හා, ශබ්ද තණ්හා, ගන්ධ තණ්හා, රස තණ්හා, ඵොට්ඨබ්බ තණ්හා, ධම්ම තණ්හා කියන තණ්හාවේ ප්‍රභේද තිබෙන බව අප පෙන්වුවා. තණ්හාව ස්ථාන 60 කදී උපදිය හැකි ආකාරය ආදී කරුණුත් දැක්වුවා. කවර ආකාරයකින් විස්තර කළත් තණ්හාව ජනිත වන්නේ තමන්ගේම පංචස්කන්ධ ලෝකයටයි කියන අවබෝධය ඇති කර ගන්නට ඕනෑ. ඒක තේරුම් ගන්නේ නැතුව බාහිර වශයෙන් තිබෙන තණ්හාව අයිත් කරන්නට ගියාට හරියන්නේ නැහැ. මොකද, **යථාභූත ඤාණදස්සනයකින් ප්‍රඥාවෙන් දැකලා කළයුතු දෙයක් මේ පැලැස්තර අලවලා කරන්නට පුළුවන් දෙයක් නො වෙයි.** ඒක නිසා සම්පූර්ණයෙන් තමන්ගේ පංචස්කන්ධ ධර්මයන්ට යි තමන්

ඇලෙන්තේ කියලා තේරුම් ගන්නට ඕනෑ.

මේ වගේම ඇසට පෙනෙන රූප වලට ඇලෙන්තේ නැහැ, කණට ඇසෙන ශබ්ද වලට ඇලෙන්තේ නැහැ, නාසයට දැනෙන ශබ්ද සුවඳ , දිවට දැනෙන රස, කයට දැනෙන ස්පර්ශ, මනසට දැනෙන විවිධ අරමුණු කෙරෙහි නො වෙයි ඇලෙන්තේ, තමන්ගේම පංචස්කන්ධ ලෝකයට යි. එතකොට තමන්ට තේරෙනවා බාහිර අරමුණු වල කිසිම වැදගත් භාවයක් නැහැ, තමන්ගේ පංචස්කන්ධ ධර්ම නැතිවී නැතිවී යාමක් පමණ යි මෙතන තිබෙන්නේ කියලා. එහෙම අවබෝධ වන කොට තමන්ටම තේරෙනවා මේවා මොනවද හුදු නාම ධර්ම ඇතිවී නැතිවී යාමක් නේ. අතීත දේවල් ඔක්කොම ඇතිවෙලා නැතිවෙලා නිරුද්ධ වෙලා ගියා, මොකක්වත් ඉතුරු වෙලා නැහැ. දැන් තිබෙන ඒවත් දැන් ඇතිවුනා, දැන් නැතිවුනා. හරියට හුළඟක් ඇවිල්ලා හුළඟ හමා ගියා වගේ. ආයෙත් සුළඟ ආවා ආයෙත් සුළඟ හමාගෙන ගියා. ඕකේ ගන්නට, අල්ලන්නට උපාදානය කරන්නට දෙයක් නැහැ, ඔක්කොම සිතුවිලි ධර්ම ඇතිවෙනවා පවතිනවා නැතිවෙනවා. මේවා නො දන් අවිද්‍යාවෙන් මේවා උපාදාන කරපු නිසා තමන් ජාති දුකට වැටෙනවා, ජරා දුකට වැටෙනවා, ව්‍යාධි දුකට වැටෙනවා, මරණ දුකට පත් වෙනවා, අනන්ත අප්‍රමාණ කාලයක් තිස්සේ සංසාරික මහා දුකකට තමන් ඇදලා දැමීමා කියලා තමන්ටම පැහැදිලිවම පෙනී යනවා. මෙවැනි දුකකට ඇදලා දාපු, අනාගතයෙන් එවැනි දුකකට ඇදලා දමන්නට පුළුවන් ඒ දේවල් කෙරෙහි ඇලීම බැඳීම තබාගත යුත්තක් නො වෙයි; සම්පූර්ණයෙන්ම ප්‍රභාණය කළ යුත්තක්. මේකට ආශා කළ යුත්තක් නො වෙයි; මේකට බිය විය යුත්තක්. මේවා රාගයෙන් බැඳිය යුතු දේවල් නො වෙයි; විරාගය ඇති කරගත යුතු දේවල්. මේක ශේෂ මාත්‍රයක්වත් නැතුව සම්පූර්ණයෙන් ප්‍රභාණය කළ යුත්තක් ම යි කියන අවබෝධයත් ඇති වෙනවා.

අන්ත ඒ අවබෝධයත් ඇතිවෙලා පංචස්කන්ධ ලෝකය ක්‍රියාත්මක වීම හැර වෙන දෙයක් නැහැ කියලා දැක්කාට පසුව, 'පංචසුපාදානක්ඛණ්ඩසු උදයඛිඛයානුපස්සි විහරති' මේ පංචස්කන්ධ

ධර්මයන්ගේ ඇතිවීම් නැතිවීම් දැක දැකා වාසය කරන්න කියලයි කීවේ. ඒ ඇතිවීම් නැතිවීම් දැක දැකා වාසය කරන විට රූපස්කන්ධයේ නිරෝධය පළමුවෙන් අත්දකින්නට පුළුවන්. විශ්වයේම පවත්නා රූපයන්ගේ නිරෝධය උසස් භාවනා අත්දැකීමක් ඇති කෙනකුට අත්දකින්නට හැකි වනවා. ඊට පස්සේ නාම ස්කන්ධයේ නිරෝධය දකින්නට පුළුවන්. නාම රූප ධර්මයන් දෙකේම නිරෝධය දැක්කාට පස්සේ කිසිම තැනක කිසිම සත්වයෙක් නැති බව, ජීවියෙක් නැති බව, ආත්මයක් නැති බව තේරෙනවා. තමන් ලෝකයේ කිසිම සත්වයකුට කිසිම සම්බන්ධයකුත් නැහැ. බාහිර ලෝකයේ කිසිම කෙනකුට තමාගේ සම්බන්ධතාවයකුත් නැති බව තේරෙනවා. ලෝක සත්වයා මුළාවෙන්, අවිද්‍යාවෙන්, රූපවලා කුශලාකුශල සංස්කාර රූප කර ගෙන භවයෙන් භවයට යන ආකාරය දකිනවා. ඔහුට පැහැදිලිවම තේරුම් ගන්නට පුළුවන්කම ලැබෙනවා මේ තණ්හාව නිසා, විශේෂයෙන්ම අවිද්‍යාව නිසා, නැවත නැවත ඉපදී ඉපදී යන්නේ මෙන්න මෙහෙමයි කියලා.

එතකොට සෝවාන්, සකාදාගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන ඒ ඒ මාර්ගයට අදාළ වන ආකාරයට තණ්හාව ඒ ඒ මාර්ග එල වලදී ඝයවී ඝයවී යනවා. රහත් වෙනකොට සම්පූර්ණයෙන්ම ඝයවී යනවා.

රහත් වූ කෙනකුට බලන්නට පුළුවන් උපාදාන කිසිවක් තම සිත තුළ නැති බව. තණ්හාව අණු මාත්‍රයක්වත් නැතුව ශේෂ වී ගිය ආකාරයත්, ජාතිය ඝය වී ගිය ආකාරයත් එවැනි කෙනකුට දකින්නට පුළුවන්, "මම ය, සත්වයෙක් ය, පුද්ගලයෙක් ය, රහත් වූ කෙනෙක්" ය ආදී කිසිවෙක් නැහැ, හුදු දුක්ඛ ස්කන්ධයේ පැවැත්මක් තිබෙනවා, දුක්ඛ ස්කන්ධයේ පැවැත්මට උපකාර වූ කර්ම ශක්තිය, ජීවිත ශක්තිය ආදී දුක්ඛ සමුදය සත්‍යයක් තිබෙනවා, මේ දෙක වෙන් වෙන එක භොඳයි, වෙන් වූනාට පස්සේ නැවත ඉපදීමක් නැතිවෙන ආකාරයෙන් වෙන් වූනා නම් එදාට සියල්ලම නිවී යනවා, දුකේ කෙළවර ඒකයි" කියලා එවැනි කෙනකුට අත් දකින්නට පුළුවන්.

‘බිණං පුරාණං නවං නත්ථි සම්භවං,
 විරත්ත විත්තා ආයතිකේ භවස්මිං,
 තේ බිණ බිජා අවිරුළ්භි ඡන්දා’
 ‘නිබ්බන්ති ධීරා යථා යම් පදීපෝ’

පහනක් නිවුනා සේ ඒ ධීර වූ ප්‍රඥාවන්ත තැනැත්තා නිව්ලා යනවා, නිව්ලා ගියාට පස්සේ පහන නිවුනා විතරයි, නිවුනයි කියලා කියන්නට දෙයක්, නිව්ලා තිබෙන්නේ මේකයි කියලා පෙන්න්නට දෙයක් නැහැ. ඕකයි සත්‍යය.

හොඳයි, මේ දක්වා කියන ලද ධර්ම කාරණා වල සාරාංශය යි අප ඉදිරිපත් කළේ. ඒ ධර්මයට අනුව පිළිපැදීම තුළින් , මේ ධර්ම ශ්‍රවණය කිරීමේ කුශල ශක්තියත් උපකාරී වීමෙන් ,ඒකාන්ත වශයෙන් මේ අයටත් තණ්හාව ඤය කරලා, ජාතිය ඤය කරලා, සසර දුකින් මිදිලා අමා මහ නිවනින් සැනසීමට වාසනාව ශක්තිය උදාවේවා යි ආශිර්වාද කරමින් මෙම දේශනාව දැන් නිම කරනවා.

සෑම දෙනාටම නිවන් සුවම අත් වේවා !

සබ්බ දාහං ධම්ම දාහං ජිහාති.

පරලෝ සැපත්
 තම සදාදරණීය දෙමාපියන් වන
 ඩී. එස්. රූපසිංහ මැතිතුමාට
 සහ
 පී. එල්. ටී. රූපසිංහ මැතිණියටත්,

කේ. එල්. ඩැනියෙල් මැතිතුමාට
 සහ
 එච්. පුංචිනෝනා මැතිණියටත්
 පිං පිණිස
 ඇමෙරිකාවේ හුස්ටන්හි පදිංචි
 සරෝජා ගුණරත්න දියණිය
 සහ

ලක්ෂමන් ගුණරත්න පුතණුවන් විසින්
 මුද්‍රණය කරවන ලදී.